

EESTI POLITSEILEHT

ADMINISTRATIIV-ÕIGUSLIK AJAKIRI.

Nr. 7 (425)

1. aprillil 1930 a.

X. aastakäik

Ilmub kaks korda kuus, igal 1. ja 15.
Tellimise hind: aastas Kr. 10.—
poolaastas „ 5.—
veerandaastas „ 2.50

Kohtu- ja siseministeeriumile alluvatele asutustele ja nende ametnikkudele on tellimise hind:
aastas Kr. 8.—
poolaastas „ 4.—
veerandaastas „ 2.—

Üksik number maksab 50 senti.

Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 7-47
Avatud k. 1/29—1/23. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1

Kuulutuste hinnad:

1/1 lehek.	Kr. 40.—	1/4 lehek.	Kr. 10.—
1/2 „	20.—	1/8 „	5.—
1/3 „	13.50	1/16 „	2.50

Tunnistuste kaotuste kuulutused Kr. 1.—

Lehe eesküljel 75%, tekstis 100% kallim.

Aadressi muutmine 30 senti.

Address kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338
Jooksev arve Eesti panga Tallinna osak. nr. 543

Sisu: 1) „E. P. hinnaülesanded. 2) M. Lembit, Mõtteid politseikongressist ja töölihtsustamise probleemi lahendamisest. 3) Kantselei reform Saksa politseis. 4) Vangide salakirjadest. 5) Kui palju teenivad kurjategijad? 6) Hulgused müüride vahel. 7) Elukutselised truudusemurdjad. 8) Politseiametnikkude riietusest maal. 9) Spordi alalt. 10) Ametlik osa. 11) Välismaalt. 12) Kuulutusi.

„Eesti Politseilehe“ hinnaülesanded.

Läinud aasta lõpul korraldas „Eesti Politseileht“ auhinnalised võistlusülesanded välispolitsei tegevuse alalt („Eesti Politseileht“ nr. 43/44 — 29. a.).

Lehe toimetusele oli esitatud üldse 25 tööd, neist välispolitsei alalt — 13, järgmiste varjunimede all: „P. S.“, „Vari“, „Heil“, „Prima“, „Saarlane“, „Jõuluvana“, „X=X“, „Very bad“, „—k“, „Nõmm“, Tallpol“, „Öökull“ ja „Saalomon“. Esitatud võistlustöödest komisjon tunnistas auhinna väärilisteks kirjatööd:

I auhind (40 kr.) — töö märgusõnaga „P. S.“, kirjutanud raudteepolitsei allkonstaabel A. Tiiman, Petserist.

II auhind (25 kr.) — töö märgusõnaga „Vari“, kirjutanud asjaajaja A. Juhkam, Tartu linna 3. pol. jaosk.

III auhind (15 kr.) — töö märgusõnaga „Heil“, kirjutanud konstaabel N. Elendt, politsei I. jaoskond Tartumaal.

Peale selle otsustas komisjon lugeda enam-vähem kordaläinuks töö, mis saadetud märgusõna all „Prima“.

Tänases numbris leiavad lugejad vastused esitatud küsimustele auhinnatud töödest; neist on valitud sarnased, mis täpsemad ja ülevaatlikumad. Vastus esimesele küsimusele on toodud allkonstaabel A. Tiimani tööst; vastus teisele küsimusele — konstaabel N. Elendti tööst ja vastus kolmandale küsimusele — allkonstaabel A. Tiimani tööst.

Auhinnata jäänud tööd hoitakse toimetuses alal kuni 1. maini s. a. Kui keegi autoritest soovib saada tagasi oma tööd, tuleb sellest teatada tähendatud kuupäevani toimetusele ühes teadaandega, mis suguse märgusõna all töö saadetud. Sarnasel korral avatakse märgusõna-ümbrik ning töö saadetakse tagasi autorile. Väl-

janõudmata tööd hävitatakse ühes märke-
gusõna-ümbrikutega 1. mail s. a. Toime-
tus tänab kõiki võistlejaid tehtud töö eest

ja loodab, et järgmisest hinnaülesande
lahendamisest võetakse osa märksa suu-
remal arvul.

Vastus ülesande 1. küsimusele.

(Allkonstaabel A. Tiimani tööst.)

1. Taluomanikul ei ole õigust tappa
metskitse, kuna see on keelatud Riigi
Teataja nr. 101/102 — 1920. a. avaldatud
Jahiseadusega, mis pärast taluomanik tu-
leb metskitse tapmise eest võtta vastutu-
sele.

2. Metsas vabaduses ja loomulikus
metsikus olekus elavad metsloomad, nen-
de seas ka metskitsed, loetakse omani-
kuta asjadeks (Balti eraõigus § 715 p. 1) ja
langevad selle omanduseks, kes nad kinni
võtab (sealsamas § 716), kuigi sarnane
kinnivõtmise sünniks võõra maa peal
(sealsamas § 723). Loomade poolt teki-
tatud kahjude eest aga kannavad vastu-
tust ainult nende loomade omanikud (seal-
samas §§ 3387, 3389, 3390 ja 3444), kus-
juures kahjusaja on õigustatud kahjute-
giiaid loomi kinni pidama kuni tehtud kah-
ju on tasutud loomade omaniku poolt; kui
mõni sarnane loom on raske kinni püüda,
on kahjusajal õigus sellele loomale koe-
ri peale ässitada ja, kui loom selle juures
saab vigastatud või koguni surma, ei
lange selle eest kinnivõtjale mingisugust
vastutust (sealsamas § 3394). Kuigi praegusel
ajal Eestis maksva seadusega on
keelatud igal tingimusel metskitsede tap-
mine, ei või veel seepärast riiki lugeda
metskitsede omanikuks. Metsloomad,
muidugi selles hulgas ka metskitsed,
võib lugeda metsaomaniku omanduseks,
kui viimane sääraseid loomi mingisugu-
seks otstarbeks eriti kasvatab, toitmis-
ehk muude elamisvõimaluste soodustuse
läbi meelitab neid oma metsa asuma, neid,
võib olla, koguni peab aiaga ehk teisel
teel piiratud maa-alal. Ka metsloom loe-
takse teatava isiku omanduseks, kui ta

pärast kinnipüüdmist on õpetatud või har-
jutatud asuma teatavas kohas, kuigi ta
liigub vabalt; kuid ka säärane metsloom
muutub jällegi omanikuta loomaks, kui
ta lahku oma asukohast ja ei tule enam
tagasi (sealsamas § 719). Praegusel ju-
hul riik ei kasvata eriliselt mingisuguseks
otstarbeks metskitse, vaid, nagu nähtub
maksva Jahiseaduse seadusandlistest mo-
tiividest, on nende tapmine keelatud mitte
fiskaalsetes huvides, vaid ainult seepä-
rast, et ära hoida nende loomade lõpulikku
hävinemist. Analoogiliselt oli endises
Vene keisririigis keelatud Beloveži met-
sades asuvate metshärgade (зубры) tap-
mine ja ka ainult selleks, et ära hoida
nende haruldaste loomade hävinemist;
kuid riik ei kannud mingit vastutust nen-
de poolt tekitatud kahjude eest, kuigi
säärane suur loom võis tekitada märksa
suuremat kahju, kui seda kunagi jaksab
teha metskits (v. Vene senati seletus
1904. a. nr. 69).

Sellepärast tuleb ülesseatud küsimuse
peale vastata selles mõttes, et metskit-
sede poolt tekitatud kahju eest kannab
vastutuse metsaomanik, kelle metsast
need kitsed tulnud, ainult sel juhul, kui
neid eelpooltoodud alustel saab tunnustada
metsaomaniku omanduseks, vastasel
korral aga ei kannu viimane mingisugust
vastutust sarnase kahju eest, kuna kah-
jusaja on õigustatud püüdma kahjutegija
loomu ja sarnasel juhul läheb kinnipüütud
metskits, kui omanikuta loom, kinnipüüdi-
ja omanduseks (B. E. O. §§ 716 ja 723) ja
iseenese käest ei saa ometi nõuda kahju-
tasu.

Vastus ülesande 2. küsimusele.

(Konstaabel N. Elendti tööst.)

Jälgides Krim. Kohtup. Sead. § 190,
leiame arestimõistetute kohta, et nemad
kannavad karistust selleks ehitatud ruu-
mides rahuhohtuniku jaoskonnas, kus
karistuskandja elukoht. Tähendatud §-i
mõiste järgi kannavad arestimõistetud
karistust selleks otstarbeks määratud
erilistes ruumides, mille alusel nähtavasti
vallasekretär konstaablilt keeldus vahit-

alust valla arestikambrisse vastu võtmast,
kuid selle juures jättis vallasekretär kõr-
vale Vangistuse seaduse § 152, mille
järgi aga konstaabel omakord nõudis vahit-
hialuse paigutamist valla arestikambrisse.
Vangistuse seaduse § 152. on toodud kind-
lad piirid, millisel juhul vahistatu, kel-
lele karistus määratud, karistust kannab
valla arestikambris. Ülesandes on öel-

dud, et N. N. oli karistatud 7-päevase arestiga, milline norm langeb Vangistuse seaduses oleva normiga ühte; teiseks tingimuseks oli, et vahistatu pidi elama üle 25 km. kaugel vangimajast, nagu see Vangistuse seaduse § 152. märgitud; oli ka teine tingimus olemas, siis oli konstaabli nõudmine seaduslik. Ülesandes on märgitud, et tuleb talitada seaduse alusel ja vahistatu paigutati arestikambrisse, millest tõenäolikk järeldus, et asjaolud kohanesid tingimustele.

Edasi ülesannet lahendades leiame küsimuse vahistatu valla arestikambrisse paigutamise asjus korralduse tegija üle. Krim. Kohtup. Seaduses on üldkohtu otsuste täitmise valve pandud §§ 947, 948 järgi kohtu kui ka prokuratuuri peale, missuguses osas seadus määrab täpsemalt järelevalve, kuid Krim. Kohtup. Seaduse osas, mis käsitleb rahukohtunikude otsuste täitmist, ei ole sarnasest järelevalvest juttu tehtud, mispärast ka sealt küsimuse lahendamiseks ei leia alust; jääb järele pöörata ainult Krim. Kohtup. Seaduse üldosa juure, kus leiame käesolevale asjaolule aluse §§ 10 ja 11-es; samuti ka Vangistuse seaduse § 18-es. Võttes arvesse käesoleva asjaolu sisu, pidi konstaabel vahistatu arestikambrisse pai-

gutamise asjus pöörduma komissari kaudu prokuröri poole, kes ka siis vahistatu valla arestikambrisse paigutamiseks korralduse tegi.

Mis puutub vahistatu vabastamise poolte leppimise tagajärjel, siis ei kuulu see politsei kompetentsi, vaid Krim. Kohtup. Sead. § 17. alusel samale kohtule, kes tegi otsuse. Vaadeldes lähemalt käesolevat asjaolu, siis leiame Krim. Kohtup. Sead. § 182-es, et otsus tuleb viia täide otsekohe, välja arvatud samas seaduses § 959. olevad juhud. § 959. ei ole aga kõiki juhtusid üles loetud, mida ka senat § 182. seletustes seletab, kuhu ka loeb poolte leppimise korral otsuse mittetäideviimise, sest vastasel korral ei oleks Krim. Kohtup. Seaduse § 16. mõiste täidetud; samuti ka Krim. Kohtup. Sead. § 16 juures olevas senati seletuses punkt nr. 39 all on seletatud, et leppida võib ka siis, kui otsus täideviimisel, erasüüdistuse asjas. Nõnda siis käsitledes eelfähendatud seaduse §§ leiame, et käesoleval juhul võis ka siis leppida, kui süüalune juba kandis karistust, mille tagajärjel süüalune vahialt tuleb vabastada, ja missugune lõppimise ja vabastamise protseduur kuulub Krim. Kohtup. Sead. § 17. põhjal rahukohtuniku võimkonda.

Vastus ülesande 3. küsimusele.

(Alkonstaabel A. Tiimani tööst.)

Kui süüdistatav, kellele oli saadetud vastav kutse kohtu-uurija poolt ilmumiseks, kui ka Krim. Kp. Sead. § 389. pp. 1—3 ettenähtud juhusel, kui süüdistatav ei ilmu ülekuulamisele, vabandavaid põhjusi ette toomata, siis teeb kohtu-uurija sama seaduse § 389. alusel korralduse süüdistatava sunniviisil toomiseks ülekuulamisele. Ühel ajal niisuguse korralduse tegemisega saadab ta, süüdistatavale kätteandmiseks sama seaduse § 379. nõuetele vastava sisuga kutsetähe. Süüdistatavale sarnase sundtoomise kutsetähe ettepanemise järele kutsub teda kutse esitaja järgnema temale; mittealustumise korral sarnasele kutsele või vastupaneku avaldamisel, tuuakse kutsutav uurimisele ametnikkude või eraisikute kaasabil (sealsamas § 391.). Süüdistatava sundtoomist ning tema vahiallavõtmist toimetatakse päevaajal, peale isearaliste juhtude, mis ei kannata edasilükkamist; kuid sealjuures igasugune süüdistatava isiku haavamine toob kaasa seadusliku vastutuse (sealsamas § 392.).

Kuni sundtoomise täitmiseni hoitakse süüdistatav koduse aresti või vahi all (sealsamas § 393.). Süüdistatava äraoleku korral kutsetäht sundtoomise kohta antakse üle valla- või külavalitsusele, kes siis ka omalt poolt juba võtavad tarvitusele abinõud süüdistatava toomiseks eeluurimisele (sealsamas § 394.). Kui kohtu-uurija ülekuulamise toimetamiseks ei ilmu kohale 24 tunni jooksul, arvates süüdistatava uurimisele toomisest, siis seab politsei selle üle kokku protokoll, mis lisatakse toimetuse juure, ning teatab süüdistatavale kinnipidamise põhjustest, niipalju kui see politseil enesel on teada (sealsamas § 400.). Eelpooltähendatud juhul on süüdistataval õigus anda oma seletused politseile ning nõuda nende seletuste kandmist protokoll (sealsamas § 401.). Kui süüdistatava seletustest selgub, et viimane on peetud kinni eksituse või arusaamatuse tõttu, siis on politsei kohustatud süüdistatava viibimata vabastama vahi alt, tähendades selle kohta kokkuseatavas protokollis

põhjused, mis teda sundisid selle abinõu tarvitusele võtma (sealsamas § 402.). Sarnase sundtoomise võib võtta tarvitusele ka eeluurimisele kutsutud tunnista-

jate suhtes, kui viimased ei ole ilmunud kahe kutse peale, mõjuvaid ärajäämise põhjusi ette toomata (sealsamas § 438.).

Mõtteid politseikongressist ja töölihtsustamise probleemi lahendamisest.

M. Lembit.

„E. Politseilehe“ veergudel kurdetakse politseiametnikkude raskeist teenistus-tingimustest, eriti maakonstaablite tööroh- kusest, viletsatest korterioludest, sõidu- tingimustest riigi raudteedel, vallavalit- suste passiivsusest maksude nõudmisel jne.

Mäletatavasti meie esimese korrakaitse organisatsiooni — miilitsa — loomingu- l, peeti n.-nim. miilitsateenijate ametiühi- suste keskliidu korraldusel kaks kongres- si. Neil kongressidel harutati peamiselt ametnikkude palga- ja majandusküsi- musi. Toitluskriis oli tol ajal üldine. Mii- litsateenijate ametiühisused hankisid oma liigetele ühisel nõul ja jõul toidu- ja kütte- aineid. Mis puutus töö ja asjaajamise liht- sustamise küsimusse kohtadel, need ei kuulunud kongressi lahendamisele. Asja- ajamise süsteem kandis endist veneaegset iseloomu ja puudusid tol ajal kaugema sil- maringiga ametnikud, kes oleksid suutnud anda lihtsat ja kerget suunda politseitööle.

Miilitsa-ametiühisuste liikvideerimisel asutati politseiametnikkude kogud sama- de kultuuriliste ja majandusliste sihtide taotlemise ja ühistunnete arendamise ots- tarbega. Teatavasti tegutsevad tänapäe- vani politseiametnikkude kogud, neil puu- dub aga side, koondav keskkorraldus, na- gu omal ajal miilitsa-ametiühisustel kesk- liidu näol. Seepärast politseiametnikkude kogud pole suutnud korraldada politsei- kongressi, mille kokkukutsumist soovitab „Cerberus“ „E. P.“ nr. 5. s. a. asjaajamise lihtsustamise probleemi lahendamiseks.

Minu arvates politseikogude keskkor- ralduse või üksikute kogude initsiatiivi puudumine ei võiks siiski absoluutseks takistuseks olla politseikongressi kokku- kutsumisele. Politseikongressi kokku- kutsumine võib sündida ka ministeeriumi algatusel, ilma et see teeks valitsusele kul- lusi. Kohalised politseiametnikkude ko- gud ja viimaste poolt enamasti kõikjal moodustatud laenu- ja hoiukassad võik- sid võtta kongressi kokkukutsumise ku- lud enda kanda. Kui kongressi töötaga- järjed muudavad meie töö ja asjaajamise kergemaks ja lihtsamaks, siis olemegi saa- vutanud eesmärgi ja kellelgi ei tuleks mee-

le kahetseda kulude üle. Kui palju aga kongress suudab teha lühikese aja jooksul töö ja asjaajamise probleemide lahenda- mise alal, see on iseküsimus. Kongressil tuleksid jälle komisjonid moodustada, kes antud põhimõtetele vastavalt töötaksid välja uued süsteemid ja meetodid. Mõne üksiku asjaajamise puutuva meetodi väl- jatöötamisega ei võiks piirduda kongressi töö. Kongressil tavaliselt tekivad vaid- lused: ühed kiidavad heaks maksvaid süsteeme ja meetodeid, teised jälle esine- vad uute ettepanekutega jne. Vaevalt suudab luua kongress põhjapaneva süs- teemi teiste ministeeriumide ja ametiasu- tuste kaasabit. Politsei asjaajamine on seevõrt laiaulatuslik ja seotud teiste ame- tiasutuste nõuetega, et kongressil politsei seisukohalt väljatöötatud kavad võivad osutada üldiselt vastuvõtmatuteks. Püüan tuua mõningaid näiteid asjaajamise süs- teemidest ja meetoditest, millised praegu üldiselt maksvad politseis, minu arvates võiks muuta, kuid teistest ametiasutustest ja prokuratuurist rippuvatel tingimustel.

Kohtuotsuste tagajärjel pärast karis- tusaja ärakandmist peetakse meil igas poli- tseijaoskonnas ümmarguselt 50—100 ini- mest politsei valve all. Valvealuste kohta saabuvad kõhukad kirjavahetused, mis hoitakse aktidena teatud tähtaegadeni alal. Valvealused muudavad sageli oma elu- kohti, küll omavoliliselt, küll palvete põh- jal. Esimesel juhul seab politsei protokol- li kokku ja võtab lahkuja vastutusele Rhk. Tr. S. § 63. põhjal. Teisel juhul saadab poli- tsei kirjavahetuse ühest jaoskonnast tei- se ja kui valvealune läheb kaduma, otsib teda üleriiklikult. Seega suureneb otsita- vate isikute arv, ja töö ulatub politseiva- litsuseni, kust otsimiskirju saadetakse vih- kudena samadele politseiasutustele taga- si. See asjaajamise meetod on tülikas ja raske. Kui valvealused kohal püsivad, peavad politseiametnikud nende järele kohtadel valvet. Valve seisab selles, et politseiametnik peab käima vähemalt kord nädalas valvealuste korterites nende eluviise revideerimas: kas joovad, käivad läbi kõlvatute isikutega, kas kalduvad

uutele kuri- ja väärtegadele jne. Selles osas peab politseiametnik olema teatud määral kasvatusteadlane liiatigi kurikalduvustega isikute suhtes. Ka vangide hooldamisseltsid ei suuda täita neid ülesandeid rahuldavalt, vaatamata sellele, et viimased koosnevad seltskonnategelastest. Mis võib teha konstaabel kohal, kui valvealused ikkagi salaja toimivad kurija väärtegused või kõlvatult elavad? Ühele väga ärdameelsele valvealusele anti kusagil vangide hooldamisseltsi poolt 100 krooni kingsepatööriistade ostmiseks ja mees leiti õhtul kõrtsi läheduses kraavist. Kas suudaks politseikongress muuta süsteemi ja meetodeid ilma seadusandluseta?

Olen arvamises, et kohtuotsuste tagajärgedel pärast karistuse ärakandmist ei pruugiks kedagi valve all pidada. On inimene karistuse kannud, siis jäägu tema jälle vabaks kodanikuks, esialgu mõnesuguste usaldusõiguste kitsendamisega. Praegusel kujul valvamine seltskonna silma all ja viimase teadmisel rirkub valvealuste meeoleu seevõrt, et paljud ei mõtlegi paranemisele, nad teavad, et neid kui kurjategijaid valvatakse ja nendele viltu vaadatakse. Kui meie vangistusasutustes viiakse ellu humaansuse ja kasvatuse põhimõtted, kui neis inimene juba hulga aega viibinud ja küllalt manitsetud, milleks siis konstaabel neid vabaduses veel jälgib pärast karistuse ärakandmist? Paneb valvealune uue kuriteo toime, satub ta uue karistuse alla. Kui vangistusasutus ei suuda parandada kurjategijat, siis konstaabel oma valvega ei suuda ammugi isikut eemaldada kuritegevusest. Kui seadusandlus kaotaks valve süsteemi, siis kaoks valvealuste suhtes praegune kirjavahetus, ja jõuaksime sammu politseiasutuste töö vähendamise alal edasi.

Maakonstaablid kurdavad vallavalitsuste passiivsuse üle maksude sissenõudmisel. Jällegi ei kuuluks politseikongressi võimupiirkonda maksunõudmise seaduse ja sellega seotud süsteemide muutmine. Tõepoolest on raske leida vallavalitsustega ühine keel ja meel maksude nõudmise alal. Tean vallavalitsusi, kes oma käsk-

jalgade ja külakümnikkude läbi käsutavad võlglast maksusid tasuma mitukord enne kui saadavad nõudmised sunnitäitmiseks politsei kätte. Vallavalitsustel on see paratamatu, sest seadus keelab neid politseist mööda minnes sunnitäitmisele asuda. Muudab seadusandlus süsteemi, paneb ka sunnitäitmise vallavalitsustele, loomulikult jääb politseitöö vähemaks. Mis aitaks vallavalitsuse karm käsk kodanikule, kui viimane teab, et ainult politseil on õigus temaga maksu asjas pikemalt rääkida. Politseikongress võiks küll soove avaldada seaduse muutmiseks, kuid need soovid on keskvalitsusel ammugi teada. Kõik ripub ikkagi ära seadusandlusest.

„Cerberuse“ artiklist loeme edasi: peaksid ära jääma kõik mõtteta ja kasuta toimingud. Näit. vallavalitsus saadab teadupärast vallast lahkunud isikute kohta maksunõudmisi. Konstaabel läheb siis vallamajja, kirjutab seal registratuuri andmed lahkumisest maksulehele ja saadab need siis vallavalitsusele tagasi. Kui maksuvõlgnik vallast lahkunud, siis loomulikult tekib vallavalitsusel tarvidus teada saada, kas pole võlgnikul kohal varandust maha jäänud maksu sissenõudmiseks. Kuigi vallavalitsus teaks, et isikul pole jäänud vallas varandust maha, ei saa viimane seda ise fikseerida. Seadus nõuab, et politsei, kui tegelik maksude nõudja organ, seda tõendaks, vastasel korral poleks vallavalitsusel õigust maksu kustutada. Seadusandluseta ei saa päästa politseid kirjeldatud kontrollimise tööst. Kõikide seaduslikkude abinõude kasutamine võlglaste ja nende varanduste otsimise suhtes on pandud politseile ja viimast ainult usaldatakse. Usaldus ja vastutus on suured, nõnda et politseiametnikud osutuvad peamiselt maksudenõudjateks ametnikkudeks, kuna puhtuse, tervishoiu ja teiste määruste täitmise järelevalve kipub jääma kõrvaliseks asjaks politseis. Kõiki neid muresid ja raskusi tunneb meie ministereium väga hästi ja, kui leiab tarvilikuks, korraldab ka politseikongressi, ilma et oleks vaja politseiametnikkude kogude algatust.

Kantselei reform Saksa politseis.

1928. aastal tegi saksa siseminister Severing Magdeburgi politseipresidendile dr. Menzelile ülesandeks välja töötada uus süsteem politsei kantseleilises asjaaja-

mises. See töö nõudis pikemat aega, nii et umbes aasta pärast, s. o. 1929. aastal võidi uue süsteemiga hakata katseid tegema. Nähtavasti on katsed annud häid ta-

gajärgi, nii et varsti, võib olla, pannakse uus kord Saksamaa politseis maksma. Esi-
algu prooviti uut korda, mille vastu mõ-
neltpoolt väga ägedasti vaieldi, Magde-
burgi linnas. Näib nagu oleksid vasturää-
kijad kaotanud. Ja lõpuks: missugune
reform läheb läbi vaidlusteta. Mida suu-
remad on ettevõetud muudatused, mida
uuem on kord, seda rohkem sõditakse sel-
le vastu — on raske korraga kõiki inime-
si veenduma panna, et see, millega ollak-
se harjunud aastate, kümnete ja sadade
aastate jooksul, pole kõige parem, et aeg
liigub edasi ja et seetõttu see, mis, võib
olla, veel eile oli hea, pole täna enam
kõige otstarbekohasem.

Ka politsei peab meieajal, nagu muu
seas üldse riigiasutused, käima oma kant-
seleilises asjaajamises äri põhimõtte jär-
gi: kus võimalik, kasutada masinaid, kus
see võimalik pole, lihtsustada tööd, ilma
et kaoks täpsus ja ülevaatlikkus. Vaja
lihtsustada selleks, et teha tööd kiiremini
ja odavamini. Dr. Menzel kõrvaldas oma
reformiga politsei asjaajamisest hulk asju,
mida varem aeti väga suure hoolega ja
mida varem loeti tähtsaks. Reform oli
mõnes osas tõesti nii järsk, et selle vas-
tastel näis nagu õigus olevat oma ennus-
tustega reformi läbikukkumise kohta.
Kuid aeg on näidanud, et dr. Menzelil oli
õigus ja vaja ainult veidi radikaalsemalt
mõtelda, et aru saada: Saksa politseis
tehti väga palju üleaurust tööd.

Kõigepealt — ja selles seisab vist re-
formi suurim sensatsioon — tuli politseil
soetada suuremaid paberikorve. See on
muidugi niitlikult kõneldud, kuid reformi
üks osa seisab ühenduses just paberikor-
videga. Varemadel aegadel maksis ka
Saksamaal põhimõte: iga paber, mis polit-
seisse satub, on püha ja tähtis. See tu-
leb alal hoida, registreerida ja aktidesse
õmmelda. Üldiselt on tuntud anekdoot,
mis on väga iseloomustav kantselei büro-
kraadile. Keegi ametnik küsis oma üle-
muselt, mis teha aktidega, mis juba üle 60
aasta vanad ja palju ruumi nõuavad. Üle-
mus vastas: paberitest valmistada ära kir-
jad ja siis aktid hävitada. Dr. Menzel oli
teises arvamises. Politseisse — nagu igasse
riigiasutusse — tuleb hulk pabereid, mil-
le järgi kellelgi pole tarvidust. Uue süs-
teemi järgi viskab ametnik, kellele asi al-
lub, sarnaseid pabereid paberikorvi: neid
ei registreerita ega õmmelda kuhugile.

Ühenduses sellega on ette võetud täit-
sa uus aktide korraldamise süsteem. Töö-

tati välja „Preisi politsei aktide plaan“,
mis saadeti laiali kõikidele Preisi politsei-
asutustele läbivaatamiseks ja tarbekorral
täiendamiseks. Sellesse plaani võeti kõik
asjad, mis võivad tulla politsei harutami-
sele, need aktid seati teatavasse süsteemi.
See oli reformi raskeim osa. Igale
aktile anti oma number, kusjuures need
numbrid on ühtlased üle Preisi. Nii et tu-
levikus aetakse asju terves Preisi polit-
seis ühe ja sama numbri all, mis muidugi
äärmiselt kergendab tööd: asjade leid-
mist, asjade lahendamist ja asjade paigu-
tamist akti, kui see on vajalik.

Selle kõrval seati sisse „kõrvaliste as-
jade“ süsteem. On pabereid, mis küllalt
tähtsad ei ole, et neid tingimata aastate
jooksul alal hoida, kuid samad paberid pole
ka nii tühiised, et neid võiks kohe hävi-
tada. Need paberid pannakse erikausta-
desse ja teatud aja jooksul vaadatakse nad
uesti läbi. Iga inimene, kes on tegelikult
tegemist teinud kantseleitööga, teab, et
aja jooksul lahenevad mitmedki küsimu-
sed, et langeb ära nii mõnegi asja lahenda-
mise tarvidus, Niisugused paberid, mis
on n. öelda iseenesest lahendatud, hävita-
takse kontrollimisel, teised jäetakse alles.
See pole muidugi mõeldud mingisuguse
laiskuse süsteemina, kus kõik lootused
pannakse aja peale: küllap aeg lahendab
asja. Kuid on küsimusi, mida kohe ei saa
lahendada, mida võib lahendada, võib
olla, alles aasta või paari pärast, mis aga
võivad vahepeal leida lahendamist hoo-
pis teisel viisil.

Aktid kappides annavad otsekohe sel-
ge pildi ja ülevaate asjadest. Värviline
joon aktil näitab, missugusesse osakonda
kuulub akt, rooma number näitab, missu-
gusesse jaoskonda kuulub akt, ja värviline
ring näitab, missugusesse laudkonda see
kuulub. Ringis leidub ka akti number ja
nimetus. Värvid on seepoolt tähtsad,
et nad ei luba aktide mahutamist vale kap-
pidesse; kui akt on sattunud teise kappi,
paistab see kohe silma. Registraatoreid
enam Magdeburgi politseis ei ole. Asjade
aktidesse mahutamist toimetavad juba
vastavad asjaajajad ise. Lauajuhendid on
sootuks kõrvalde heidetud. Dr. Menzeli
arvates on lauajuhendid sarnased raama-
tud, mis näitavad, kus paber peab olema,
aga mis ei näita, kus see paber tegelikult
on.

Edasi on hakatud kasutama kartotee-
ke kõige laiemas ulatuses. Laskeriistade
lubade, peatuslubade, autojuhtide sõidu-

lubade, restoraanipidamise lubade, jahilubade ja teiste sarnaste lubade registreerimiseks, samuti keelatud raamatute ja piltide registreerimiseks, raamatukaupmeeste registreerimiseks jne. tarvitatakse ainult kartoteeki. Ühenduses sellega võiks veel mainida Magdeburgi kriminaalpolitsei kartoteeki, kus leidub 11.000 isiku kohta teateid, kusjuures aga kaardid on süstematiseeritud nii, et iga tarvismineva kaardi saab kätte paari minuti jooksul. Selleks on muidugi vaja ka erilisi kappe ja muud erilist mööblit (keeratavaid toole).

Kriminaalpolitsei osas on täitsa kõrvale jäetud kurjategijate album. Tegelik elu on näidanud, et säärane album toob tihti rohkem segadusi kui kasu. Kes kord elus on läbi vaadanud sarnase albumi kümme esimest lehekülge, peab varsti tunnistama, et üks nägu näeb välja nagu teinegi. Ei suudeta enam näopiltide ja näojoonte vahel vahet teha. Kui esimesel korral otsitavat ei leita, vaadatakse album läbi teistkordselt ja siis näib, nagu oleksid kõik näod tuttavad. Albumi asemel seati sisse päevapiltide kartoteek, kusjuures näopildid mahutatakse sellesse kartoteeki isikute väliste tunnusmärkide järgi. Näiteks, jaotatakse pildid ära inimeste pikuse järgi: pikkade murdvaraste päevapildid tulevad ühte kartoteeki, keskmise kasvuga teise ja lühikeste — kolmandasse. Nii sünnib süstematiseerimine kõikide kurjategijate kohta. Isikute äratundmine selle süsteemi järgi on juba hoopis hõlpsam. Kahjukannataja või ülesandja ei tarvitse enam läbi vaadata hulk päevapilte, et leida isik, keda vaja ja keda kahtlustatakse ühe või teise kuriteo toimepanemises. Kui, näiteks, keegi tuleb politseisse ja annab üles taskuvarga, siis on tal selle süsteemi järgi ainult vaja teatada, kas kurjategija oli pika, keskmise või lühikese kasvuga. Kohe tuuakse kaebajale vastav kartoteek ning leidmine on päris hõlbus — kui taskuvaras üldse on registreeritud ja tema näopilt politseil olemas.

Huvitav on aga passide registri kaotamine, see on huvitav juba seetõttu, et Saksa politsei veel paari aasta eest asus

seisukohal, et seda registrit mingil tingimusel ei tohi kaotada. Paluja täidab uue süsteemi järgi vastava valmistrükitud küsimuslehe ja talle antakse pass välja ilma numbrita. Muidugi ei anta välispasse välja isikutele, kes on eeluurimise all ja mõnele teistele. Iga kuu lõpul võetakse küsimuslehed kokku ja pannakse ära palujate liignimede tähestiku järjekorras. Magdeburgi politseipresiidiumis ollakse sellejuures täiel teadmisel, et sel süsteemil on oma väikesed puudused. Kui, näiteks, prokuratuur peaks pikema aja tagant küsima, millal ühele või teisele isikule on välja antud pass, siis võib juhtuda, et presiidium jääb vastuse võlgu. Kuid politsei asub väga õigel seisukohal, et kantselei asjaajamise süsteemi ei saa rajada erandlikkudele juhtumitele. Neid erandeid nii-kui-nii kõiki ette ei suudeta näha ja ka vana süsteem jäi nii mõnelgi korral vastuse võlgu ühele või teisele küsimusele, olles seejuures aga veel pilkaldasem ning kallim.

Reformid on läbi viidud ka veel teistel aladel. Nii näiteks on administratiivkaristamiste süsteem muudetud ja seega välditud palju aega ja kulu. Kuna varem karistamine ja selle täideviimine nõudis vähemalt kaks nädalat, suudetakse praegu sama tööd teha kahe kuni kolme päeva jooksul. Kui arvesse võtta, et Magdeburgi politseil tuleb päevas karistada administratiivsel teel keskmiselt 40 kuni 50 inimest, siis on selge, et uus süsteem on toonud palju kergendusi. Muu seas on ühenduses uue süsteemi maksmapanemisega antud igale kordnikule eriline protokollide raamat, mis on mahtuvuselt väike, nii et ta kergesti mahub põuetasku. Raamatukaantel on märgitud süü- ja väärteod, millede toimepanemise eest politsei võib määrata karistuse administratiivteel, kusjuures on tähendatud ka vastavad seadused ja paragrahvid.

Arvatavasti viiakse reform läbi terves Preisi politseis Magdeburgi eeskujul juba lähemas tulevikus, sarnasel korral on kasu uuest süsteemist muidugi veel suurem. **A.**

Vangide salakirjadest.

Nagu teada, käivad kõik vangide kirjad tsensuurist läbi. Harilikult vaatab kirja sisu kõigepealt läbi vastava vangla ülemus ja siis veel prokuratuur. Ühes

riigis on asi korraldatud üht moodi, teises — teist moodi, kuid üldiselt maksab igalpool samane põhimõte nagu meilgi. Niisugune tsensuur on hädavajalik ja

möödapääsematu seepärast, et vang — eriti veel kui ta on eeluurimise all — võiks tsensuuri puudumisel astuda vabalt ühendusse välisilmaga ja eriti tunnistajatega ning seega takistada süüteo uurimist ja selgitamist täiel määral. Kuid just soov mõjutada tähtsaid tunnistajaid või neilt teada saada, mis nad on kõnelenud, sunnib vange tarvitusele võtma salakirju.

Salakirjad, mis vangide elus ja saatuses mängivad nii väga tähtsat ja mõnikord isegi otsustavat osa, jagunevad kahte liiki: kirjadesse, mis vangid ise saadavad oma sugulastele, tuttavatele ja sõpradele ning mis väljastpoolt saadetakse vangidele. Peab siinkohal aga kohe juure lisama, et vangid ei katsu ainult kiriateel ja kirjade abil astuda ühendusse välisilmaga, nad kasutavad selleks ka teisi vahendeid, teisi teid, milledest allpool veel lähemalt jutt.

On arusaadav ja on väga inimlik, et vangid püüavad saata väljaspoole teateid ja saada väljastpoolt teateid, mis ei tohi langeda uurijate võimude kätte. Kuid ametivõimud ei saa ega tohi siin seista puht-inimlikul seisukohal, nad ei saa tunda halastust või kaastundmust vangi vastu; eeluurimist ei tohi vang juhtida valejälgedele, valeteele. Mõõdaminnes olgu tähendatud, et maailmasõja päevil mängisid väga suurt osa salakirjad, mis vanglatest saadeti salakuulajate poolt. Need salakirjad on ka seetõttu veel eriliselt huvitavad, et need saadeti välja kõige osavamal ja kavalamal viisil ja et need seati kokku säärasel viisil, et neist oli tihti raske aru saada, oli isegi raske aru saada, et tegemist on salakirjaga.

Vist küll igalpool maailmas on vanglates kombeks n. nim. telegraferimine, s. o. teadete edasiandmine teistele vangidele varem kokkulepitud märkide abil. Seda telegraferimist võib aga toimetada ainult vanades ehitustes, kus kaminad, keskküttetorustik, väljakäigu-kohtade torustikud jne. võimaldavad niisugust teadete edasiandmise viisi. Päris vanades vanglates on see veel kergem, seal saab „telegraferida“ isegi kloppimise abil seintele. Moodsate vanglate ehitamisel aga peetakse silmas ka „telegraferimise“ võimalusi ja hooned püstitatakse sarnaselt, et vangidel tuleb loobuda „telegraferimisest“. Teadete eda-

siandmine sünnib kloppimise abil. Igal tähestiku tähel on oma märk, umbes nii nagu tegelikus telegraferimises: pikk ja lühike löök vahelduvad ja omavad võimaluse edasi anda kõik tähed. See süsteem on muutunud rahvusvaheliseks. Üks pikk ja üks lühike löök, näiteks, tähendavad „a“ tähe, kaks pikka ja üks lühike löök „b“ tähe jne. Võiks arvata, et sarnane teadete edasiandmise viis nõuab palju aega. Tegelikult pole see nii. Vilunud „telegrafist“ võib minuti jooksul edasi anda kirjeldatud viisil viis kuni kaheksa sõna. Muidugi nõuab see kõik harjutamist ja isegi palju harjutamist: pealegi pole teadete vastuvõtmine põrmuvi lihtsam kui teadete edasiandmine, kuid mis asi maailmas ei nõua lõpuks harjutamist ja vilumust! Selle süsteemi leiutajaks tuleb vist lugeda poliitilisi vange tsaristlikus Venes. Ja Venemaal oli see süsteem väga laialt tarvitusel. Igatahes on see telegraferimise viis vanem kui Morse leidus. See süsteem on väga tähtis eeluurimiste vanglates, kus tihti viibivad kinni ühe ja sama kuriteo toimepanemise eest areteteritud kurjategijad. Neil on muidugi äärmiselt tähtis teada saada, mis uurija ühelt või teiselt päris, mis üks või teine seletas ülekuulamisel, kui palju kohtuvõimud üldse juba teavad teatud asjast jne. Seetõttu on siis niisugune telegraferimine eriti levinud eeluurimise vanglates, kus ööl ja päeval ametis ollakse kloppimisega.

See pole muidugi ainuke teadete edasiandmise viis vanglates. Teine, samuti võrdlemisi laialt levinud süsteem on teadete edasiandmine valgustuse abil. See ei tähenda vangile veel midagi, et ta ei saa elektrit kustutada või põlema panna, mil ta ise tahab. Ka siin tarvitatakse telegraferimise põhimõtet. Valgustus katkestatakse lühemaks või pikemaks ja varem kokkulepitud signaalide abil antakse edasi vajalikke teateid. See viis on mõeldud muidugi ainult teadete edasiandmiseks välisilmale. Sama sihti taotleb ka signaliseerimine väikeste peeglite või klaasikildude abil. Pääkese-paistelisel ilmal võib peegli abil anda edasi kõiksuguseid teateid, kui ollakse vilunud ja kui signaalide kohta on varem kokku räägitud. Peegli abil signaliseerimine on parem sellepärast, et sarnast teadete edasiandmise viisi võib tarvitada päeval. Kui pole käepärast peeglit ega

klaasikildu, võib tarvitada ka plekkklusi-
kat või midagi sellesarnast.

Kuid kõik sarnased teadete edasiand-
mise viisid on veel võrdlemisi hädaohu-
tud: nad kõik nõuavad aega ja palju vi-
lumust, pealegi pole nad alati ja igal-
pool tarvitavad. Hoopis teistsugune on
lugu kirjateel edasiantavate ja saadavate
teadetega, s. o. vangide salakirjadega,
millede eesmärgiks on peaaegu alati:
viia ametivõime eksiteele ja kuidagi pää-
seda süüdistusest ning karistusest. Sa-
lakirjade edasiandmisel ilmutavad van-
gid tihti leidlikkust, mis paneb imestama
ja mis oleks väärt juhtida kasutoovamale
alale.

Nii, näiteks, leiti kord ühes sigaris,
mis väljastpoolt toodi vangile, salakiri,
mis oli väga osavalt peidetud sigarisse ja
— mis andis süüdistusajale hoopis teise
ilme (v. dr. Albert Langer, Kassiber.)
Salakiri oli kudumisnõela abil tõmmatud
sigarisse, mille otsad olid siis jälle kinni
kleebitud. Väliselt polnud midagi näha,
nii et siis, kui ametnikud poleks olnud
umbusklikud ilusa sigari vastu, oleks
tähtis teade jõudnud vangi kätte ja terve
protsess oleks võtnud sootuks teise käi-
gu — muidugi kinnipeetava kasuks.
Õige tihti katsutakse salakaubana toi-
metada kirju vanglatesse toiduainete abil.
Toiduainetesse — eriti leiva, saia jne.
sisse pannakse nende küpsetamisel sala-
kirju, mis siis satuvad vangi kätte. See
meetod on levinud üle maailma, seda
tunnevad aga ka kõik vangla ülemused,
mistõttu niisugune viis harilikult ei anna
tagajärgi. Muu seas katsutakse sel teel
saata vangile ka tööriistu vanglast põ-
genemiseks, nagu saage, viile jne. Toi-
duainetes on kerge leida peidetud asju.
Leib, näiteks, lõigatakse tükkideks enne
kui ta vastava vangi kätte toimetatakse
— ja peidetud asjad tulevadki nähtavale.
Kirju katsutakse enamaltjaolt mahutada
leivakannikasse, lootuses, et seda katki ei
lõigata, kuid see on muidugi ka asjata
lootus.

Üldse võib öelda, et pole vist ühtki
asja, mille abil ei ole katsutud toimetada
salakirju vangidele. Lihakontides, pa-
berossides, tikutoosides, kirjamarjade all,
raamatute kaante all, pitseeritud kirjade
pitserites, lõngakerades, riietes jne. —
igalpool on leitud keelatud kirju. Kõigil
leitud kirjadel on olnud suur täht-
sus protsesside suhtes ja pole ime, et
ikka ja ikka katsutakse uuesti toimetada

vanglatesse väga tähtsat ja otsustavat
salakaupa.

Väga tähtis on mõnikord vangidel ka
astuda ühendusse üksteisega, eriti eel-
uurimise vanglates, kui kinni on isikud
ühe ja sama kuriteo toimepanemise eest,
millest juba eelpool oli jutt. Kinnipeeta-
vatele, kes tahavad varjata süütegu, seda
pehmedada või veeretada sootuks teiste
isikute peale, on äärmiselt tähtis kokku
rääkida, et tüssata kohtu-uuriat. Hari-
likult see muidugi ei lähe korda, sest nii-
võrd täpselt kokku rääkida, et vastata
ühtviisi kõikidele kohtu-uuriija küsimus-
tele, ei suuda, vanglas viibides, vangid
kunagi. Kuid siiski tehakse selleks kat-
seid, mis inimlikult väga arusaadav.
Selleks kasutatakse peale „telegrafeeri-
mise“ veel teist abinõu. Kiri asetatakse
nööri otsa, see raskendatakse väikese
kivi abil ja siis katsutakse kiri akna
kaudu juhtida õige kambri akna juure.
Nööri liigutatakse edasi tagasi; kui ta
on jõudnud vastava akna ette, võtab kaas-
lane nõörist kinni ja vaatab kirja. Van-
gid on selles mõttes harilikult nii soli-
daarsed üksteisega, et nad kunagi ei ta-
kista teiste ühendusse astumist. Kellele
kiri pole määratud, ei puuduta nõöri.
Vangidel on sageli nii suur vilumus, et
nad saavad kirju sel teel edasi anda nii
hästi allapoole, kui ka ülespoole ja pare-
mat ning pahemat kätt. Muidugi on ka
sel süsteemil oma puudused ja piirid.
Kui, näiteks, vastavad vangid, kes taha-
vad astuda kirjalikku ühendusse üksteise-
ga, asuvad üksteisest liig kaugel, ei saa sel
viisil teateid edasi anda. Nõör ei või
pikem olla kui vahe vangi akna ja maa-
pinna vahel, sest vastasel korral ei saa
nööri enam edasi-tagasi liigutada.

Päris lihtsalt katsus tegutseda see
kavaler, kes kirjutas oma kraele tuletiku
abil: „Fanni, pea lõuad“ — ja siis krae
vanõkambri aknast viskas tänavale.
Krae sattus aga ametivõimude kätte, nii
et „Fanni“ seda nähagi ei saanud ja ei
teadnud midagi „viisakast palvest“, mis
temale avaldati. Selle Fanni auks peab
tähendama, et ta aga nii-kui-nii vaikus
nii kohtu-uuriija, kui ka kohtu ees, vaa-
tamata sellele, et tal aimugi polnud, et
see oli tema kavaleri südamesooviks.
Krae loost sai ta ainult juhuslikult teada
(dr. A. Langer).

Keerulisemaks muutub asi vangide
kirjadega, kui nad on kokku seatud
mingisuguse shiffri abil. Sarnasel puhul

tuleb muidugi leida võti salakirjale. Hea on siin ainult see asjaolu, et need shiffrid on harilikult niivõrd kerged ja primitiivsed, et kirja tõlkimine ei nõua sugugi palju aega. Vangid on suuremalt osalt nähtavasti arvamisel, et sellest jätkub, kui kirjutada kiri mingisuguste kokkulepitud märkide abil, et kirja sisust keegi võõras ei saaks aru. Arvatakse, et mida keerulisemad on märgid ise, mida keerulisem on nende väljanägemine, seda raskem on kirja deshifreerida. See on muidugi suur eksitus. Lihtsalt shiffreeritud kirja loeb iga asjatundja poole tunni pärast. Teine kunst seisab siin õieti ainult märkide lugemises: selle järgi, kui tihti kordub üks ja sama märk, otsustatakse missugust tähte kujutab vastav märk. Igas keeles on tähti, mida tuleb rohkem ette, mida vähem, siin on olemas oma kindlad reeglid ja need aitavad kergesti aru saada ka väliselt keerulistest märkidest. Eeltingimuseks sarnasele deshifreerimisele on muidugi, et kiri ei sisaldaks ainult kaks või kolm sõna. Kui on tegemist ainult paari sõnaga, siis võib leida shiffri võtme ainult juhuslikult. Muidugi tulevad mõnel korral ette ka keerulisemad juhtumid, eriti on sarnastega tegemist salakuulajate ja poliitiliste vangide juures. Ka rohkem arenenud rahvusvahelised juhusteotsijad kasutavad siin ja seal komplitseeritud shiffreid. Kuid sarnaste salakirjade suhtes peab tähendama, et nad peaaegu alati on loetavad ja on juba vaja välja mõelda õige kummaline süsteem, kui tahetakse olla enam-vähem kindel, et keegi kõrvalseisja sellest aru ei saa: see peaks olema mõni sõjaväeline süsteem — ja isegi need on loetavad.

Ühest väga huvitavast juhtumist kõneleb juba mitmel korral mainitud dr. Albert Langer („Kassiber“). Nimelt sattus kord kuskil vanglas viimase ülemuse kätte harilik juukseamm, mille harude ümber oli põimitud lõng. Esialgu arvati, et tegemist on ainult mõnesuguse mängimisega, et vang tegevuse ja töö puudusel tegi seda ajaviiteks. Kuid lähemal vaatlusel ja kaalutlemisel tuldi otsusele, et tegemist on salakirjaga ja väga omapärase shiffriga. Kammi üksikud harud tähendasid üksikuid tähti ja lõng näitas, kuidas neid tähti tuleb lugeda. Mõne aja pärast läks korda kirja deshifreerida. Kamm sisaldas väga tähtsa teate, mille

vanglas viibiv nais-salakuulaja tahtis edasi anda oma sõbrannale.

Tihti tarvitatakse ka nõõri, millesse tehtud väikesed sõlmed, teadete edasitoimetamiseks. Sarnast kirja saab lugeda ainult tsentimeetrimõõdu abil. Vähed tähendavad üksikuid tähti: näiteks, kolm tsentimeetrit vahet kahe sõlme vahel on „a“ täht, neli — „b“ täht jne. Sarnane kiri on õige vana ja seda tarvitati muu seas korraliku kirjaviisina vanas Mehhikos. Sellel süsteemil on muidugi see hea külg, et ta kuidagi silma ei torka: peab juba teadma, et niisugune süsteem on olemas, et tähelepanu pöörata nõõri sõlmedele. Sõlmede asemele tarvitatakse tihtipeale ka tushi, värvipliatsit jne. On isegi nii kaugele mindud, et sarnaselt märgitud lõngast on koetud sukad. Muidugi näevad niisugused sukad veidi kirjud välja, kuid kaua on sest tagasi, kui kirjud sukad olid väga moes! Mainitud dr. Langer leidis kord säärase suka: viimane sisaldas sõnumi, mis koosnes 635 sõnast! Pealegi oli see väga tähtis sõnum, mis omal ajal (sellest on nüüd juba palju aastaid tagasi) sünnitas tähelepanu terves Euroopas.

Õige kavalalt tegutses kord ka keegi teine kurjategija, kes katsus edasi anda sõnumi tuletikkude abil. Tuletikkudele märgiti kõigepealt, missuguses järjekorras neid tuleb lugeda. Selleks asetati nad lauale ja neist tõmmati läbi üks üldine kriips, nii et saaja oleks pidanud samuti kõigepealt nanema tikud lauale järjekorras, et üldine kriips tuleks välja. Siis tehti igale tikule veel väikene kriips, mis tähendas juba tähte. Nimelt tuli jällegi tsentimeetrimõõduga mõõta, et aru saada missugune kriips tähendab missugust tähte. Siin seisis üksikute tähtede vahe muidugi juba millimeetrites: 1 mm., näiteks, tähendas tähte „a“ jne. Üldse oli karbis, mis taheti edasi anda, 36 tikku, seega 72 tähte, sest ära kasutati tikkude mõlemad pooled. Sõnum osutus jällegi väga tähtsaks ja andis uurijatele võimudele kätte tähtsa materjali.

Muidugi mõista tuleb sel alal ette ka juhtumeid, kus tahetakse ainult ametivõime tõgada. On selge, et just vangid tahavad teha seda kõige enam. Neil on väga hästi teada, missuguse tähtsuse annavad ametivõimud salakirjadele ja, kasutades seda, heidetakse nalja vanglaülemuste üle. Nii, näiteks, saadi kord kuskil Saksamaa vanglas kätte sullepea, mil-

lesse oli peidetud õhuke paber mingisuguste salamärkidega. Hakati kirja deshifreerima, kuid see ei läinud kuidagi korda. Asjatundjad murdsid kaua pead saladusliku kirja kallal, kuid kaugemale nad ei jõudnud; näis, nagu jääks asi igaveseks saladuseks. Vastav vang muidugi ka midagi ei seletanud. Alles siis, kui see vang lasti vabadusse pärast karistuse ärakandmist, tunnistas ta avameelselt, et saladuslik kiri midagi ei sisaldanud. Ta oli kord mõttele tulnud ametivõime veidi ärritada ja narrida ja oli siis kokku seadnud müstilise salakirja. Mees tahtis peale selle veel äratada huvi enese vastu, mis tal ka täielikult õnnestus, sest salakirja kallal murti pead mitu ja mitu head tundi.

Huvitav on muidugi ka salakirjade edasiandmise viis. Väga tihti katsutakse jumalagajätmisel pista teise isiku pihku sedelikene. Just need päevad, millal vange võivad külastada nende omaksed, an-

navad vanglaülematele palju tööd salakirjade alal. Ka suudlemisel antakse suust suhu salakirju. Tihti kasutatakse ka lansi salakirjade edasiandmiseks. Lastele pööravad vangivahid loomulikult vähem tähelepanu ja seda asjaolu katsutakse kasutada. Ka kätega, jalgadega ja silmadega katsutakse anda edasi vajalikke sõnumeid. Kui on varem hästi kokku lepitud, siis on võimalik sel teel edasi anda väga palju — ilma et keegi saaks siin teha takistusi, ilma et keegi aru saaks, mida nimelt üle antakse. Ka tühisematel sõnadel võib olla oma tähendus. Nii jutustab dr. Langer ühest loost, kus mees, kes kinni istus, ütles oma naisele, et ta hästi söödaks härgi. Asja uurimisel selgus, et mehel oli kodu ainult kaks kitse ja et härgadest ei saanud olla juttugi. Lõpuks tunnistas naine, et mehe poolt öeldud sõnad tähendasid: valeta hästi kohtunikkudele. Seda muu seas naine oli ka korralikult teinud. **P. R.**

Kui palju teenivad kurjategijad?

Miskinärast arvatakse üldiselt, et kurjategijad teenivad palju raha. Võib olla tuleb see sellest, et kurjategijad armastavad seadusvastaselt saadud raha võimalikult ruttu läbi lüüa, et nad prassivad ja pummeldavad seni, kuni viimane sent on kadunud taskust — et siis toime panna uus kuritegu. Võib olla tuleb see arvamine ka sellest, et loetakse ajalehist: toime pandud miljoniline murdvargus; arvatakse kohe, et varga kätte sattusid miljonid, mida tal ainult tuleb osavasti neita, et neid kord rahu maitsta. Unustatakse sealjuures tegur, mis mängib väga suurt osa kurjategijate elus: varastatud kraamiga kaubitsejad, kelle taskusse läheb saagi lõviosa ja kes sealjuures tihti elutseb ja tegutseb „ausa“ ja „korraliku“ kodanikuna edasi. Muidugi satuvad mõne kurjategija kätte ka tõesti suured väärtused, eriti sularaha nagu, näiteks, riigiraha kõrvaldajate, altkäemaksu võtjate, mitmesuguste petiste jne. kätte. Kuid harva on kuulda, et ka sarnased kurjategijad oleksid rikkaks saanud. Kerge vaevaga saadud saak kaob sama kiiresti kui ta saadud: viin, naised, hasartmängud röövivad seadusvastaselt saadud raha.

Mõistagi teavad kurjategijad ise kõige paremini, kui palju nad teenivad ja kui palju teenitud rahast jääb üle. Huvitav on siin kurikuulsa saksa murdvarga Kassneri arvamine, mis on seda huvitavam, et see mees tegi omal ajal Berliini politseile tõsise ettepaneku saagi jagamise kohta „kristlikult“ ja „erapooletult“. Kuid sellest allpool.

Kassneri erialaks oli sissemurdmine akende kaudu. Mees on väga osav, on hea võimleja, külmavereline ja julge. Ta on oma elus toime pannud mitu ja mitu murdvargust, mis talle on annud häid sissetulekuid. Üldse peab tähendama, et Kassneri sarnased murdvargad teenivad võrdlemisi palju raha, s. o. kui nende sissetulekuid võrrelda harilikkude kurjategijate omadega. Juhusteotsijad, valekahategijad, tsekivõltsijad ja võorastemajade vargad kuuluvad samuti kurjategijate liiki, kelle kätte langeb kõige rohkem väärtusi. Kassnerilt küsiti kord Berliini kriminaalpolitseis, kui palju tema teenib ja avaldati ühtlasi arvamist, et tema sissetulekud on õige suured. Seejuures kalkuleeriti, et tema saab 10% varastatud kraami väärtusest endale. Selle vastu vaidles vana retsidivist kõvasti. Tema

tähendas, et siis, kui kurjategija saaks 10% endale, võiks ta varsti hakata elama head ja vaikset elu; ta võiks elama hakata oma kapitali protsentidest ja ei peaks enam riskeerima elu ja vabadusega. Kassneri andmetel saavad kurjategijad läbisegi ainult 3–4% varastatud kraamist, kõik muu minevat varastatud kraamiga kaubitsejate taskusse.

Sellejuures tegi Kassner politseile väga algupärase ja väga naiivse ettepaneku, mis tema arvates tooks kasu kõigile: kahjukannatanule, politseile ja muidugi ka kurjategijale. Tema plaani järgi tuleks luua mingisugune leping politsei ja kurjategijate vahel, sellel plaanil ei puudu muu seas ka oma õpetlik külg, oma pedagoogiline iseloom. Selle kava järgi oleks iga kurjategija (kellega muidugi leping sõlmitud) kohustatud üle andma politseile varastatud kraami, maha tuleks võtta „ainult“ 10%, mis jääks kurjategija kasuks. Säärasel korral jääks murdvaras, riisuja, röövel jne. ilma karistusest! Ühelgi kurjategijal ei tohiks olla revolvril ja iga kurjategija peaks igasuguse vastupanuta alistuma politseile, kui viimane tabab teolt kurjategija. See oleks muidugi karistus kurjategijale, kes ei oska, ei taha ega suuda ettevaatlikult töötada. Nagu näha, põleb Kassneri südames soov viia kuritegevus õitsele! Äriomanikud, eraisikud jne., kes on kannatada saanud, oleksid, Kassneri arvates, niisuguse kavaga päri: nad kaotaksid ainult 10% varandusest, kuna nad praegu kaotavad tihti hoopis rohkem, s. o. terve varastatud varanduse. See 10% oleks pealegi karistuseks ärimestele ja eraisikutele, kes ei oska või ei taha oma varandust küllalt hästi kaitsta ja valvata. Nagu näha — puht „pedagoogiline“ võte! Politsei töö oleks muidugi mitu korda kergem ja väikesem kui praegu. Kurjategijal oleks ka põli: kõigepealt pole tal midagi karta ja, teiseks, saaks ta varastatud kraami väärtusest 10% endale, mis olevat suur summa, võrreldes praeguste kurjategijate sissetulekutega. Muidugi naerdi Berliini politseipresiidiumis kaua ja palju selle ettepaneku üle. Tõsiasi aga on see, et see ettepanek tehti tõsiselt ja et näha oli, et ettepaneku tegija oli kaua ja igakülgsest harutanud kurjategijate sissetulekute probleemi. Edasi võiks ettepanekust veel järeldada, et kurjategijad teenivad tõesti vähe, väga vähe, igatahes kaugelt alla kümnendiku varastatud asjade väärtusest.

Muidugi tekib küsimus, kas see kurjategija ei tahtnud lihtsalt prügi ajada politsei silma. Võib olla oli tal miskipärast vaja valetada, tõsiasja vassida, võib olla tahtis ta lihtsalt hoobelda või luuletada? Et see nii ei ole, seda tõendavad kõik asjatundjad-politseinikud, kellel on tulnud teemist teha varastatud kraamiga kaubitsejatega, kes on võinud pilku heita sinna, kuhu harilik kodanik ei suuda ja kust viimane ei teagi midagi halba otsida ja leida.

Umbes sedasama, mida tõendab Kassner, seletavad ka mitmed teised kurjategijad, kellele on antud võimalus pikemalt rääkida oma elukutse muredest ja kes neist muredest tahavad avameelselt kõnelda. Tuntud kriminaalkirjanik Franz Lehnhoff sai kokku vanema Straussiga, kes ühes oma noorema vennaga kuulus saksa murdvaraste silmapaistvamate tegelaste hulka. Tema ja ta vend on toime pannud suure hulga tähtsaid murdvargusi ja võib julgesti öelda, et saksa viimase aja kriminaaljalugu on tihedalt seotud nende meestega. Nad olid silmapaistvalt osavad, julged ja ettevõtlikud ja tegid politseile aastate jooksul palju muret, tööd ja vaivalu. Vanem Strauss seletas ise vanglas, et tema elusihit olevat olnud ruttu ja palju raha teenida, et siis avada mõni suur äri või käima panna mingisugune suurem ettevõte, reisida ausa ärimehena mööda maailma jne. See veidi imelik moraal on muu seas õige levinud kurjategijate peres. Sellest ei kõnelda ainult politseile, et viimase südant pehmendada, et välja kutsuda hiljemalt kohtus kohtunikudes puht-inimlikke tundeid, samane soov on tõesti mitme kurjategija südamesoov või õigemini fantastlik lootus; soovi ennast ei täidetaks muidugi ka sarnasel juhul, kui selleks oleksid tõesti kõik võimalused käes, nagu näitab igapäevane elu.

Strauss tegutses oma vennaga alati elegantselt riietatud härrana: tsilindrita ja uhke kasukata ei saa Berliini politsei endale Straussisid ette kujutada. Vanem Strauss varastas asju mitme ja mitme miljoni eest, ta sai selle eest tasuks ainult mõnikümmend tuhat. Lehnhoffi seletas vanem Strauss, kes alati enese üle suutis valitseda — ka kõige kriitilistemal silmapilkudel, väga ärritatult, et kurjategija kavatsused, plaanid ja lootused võivad olla kõige laialdasemad, alati ajab neid nurja varastatud kraamiga kaubitseja. Murdvaras näeb palju vaeva ja teeb tööd (mis

osaliselt muidugi õige) ja saab oma töö tasuks ainult naeruväärselt väikese summa. See muidugi juhtub siis, kui kurjategijale naeratab õm, kui teda ei tabata kuriteolt, ega ka pärast. Varastatud kraamiga kaubitseja ülesandel varastab murdvaras suuri varandusi selleks, et varem või hiljem kaotada vabadus ja rikastada kaubitseja. Samal Straussil tuleb praegu veel kinni istuda kuni 1948. aastani. Selleks ajaks saab mees, kui ta siis veel elab, kuuekümnendaastaseks: ta algas oma „tegevust“ 20-aastase noormehena ja on sellest ajast peale vabaduses viibinud kõigest kolm aastat. Tähendab: ka sarnane osav mees on suutnud 40 eluaastast ainult 3 aastat viibida väljaspool vangimaja. Varandust tal politsei andmetel mingisugust ei ole. Selle tagajärjerikka kurjategija elukäik näitab kõige paremini kurjategija varanduse kogumise lugu.

Samal arvamisel oli ka muu seas hiljuti surnud 53-aastane „Chicago May“, „öölokaalide kuninganna“, kes oma elust ja seiklustest avaldas raamatu. Juba 13-aastasena jooksis ta kodust mine-ma ja võttis endaga kaasa „igaks juhtumiks“ 1100 krooni isa raha. Ta abiellus varsti ühe röövlisalga pealikuga, kuid jäi juba 15-aastaselt leseks. Ta mees sattus nimelt kord röövkäigul kodanikkude kätte, kes ta üle omakohut pidasid ja ta surmasid. Ta ikäis läbi kõik suuremad linnad ja sai oma kurjategija „hariduse“ Chicago, Londonis ning New-Yorgis. Ta ei vaadanud kuritegevusele kunagi kui lubamatule tegevusele, kui mingisugusele patule või seadusvastasele tegevusele, vaid alati ainult kui äriajamisele iseäraliste meetodite abil. Ja ka see naine leidis, et kuritegevus on „halb äri“, siin ei aita ka mõningad head „operatsioonid“. Alati olevat riisiko liig suur ning loodetav tulu liig väike. Kuritegevus olevat, selle nais-terahva seletuse järgi, äriks ainult advokaatidele-kaitsjatele, altkäemaksuvõtjatele-ametnikkudele ja kõigepealt varastatud kraamiga kaubitsejatele, kelle kätte langeb vähemalt 90% varastatud kraami väärtusest. Muu seas viibis see naine

„ainult“ viisteistkümmend aastat vanglas. Juhustetsijannana ja kalliskivide vargana tuli tal alati kokkupuutumist ärimeestega, töösturitega, suurte mõisade omanikkudega, advokaatidega, isegi ministritega. See naine suutis tänu oma ilusale välimusele ja suurele kavalusele ja osavusele liikuda parimas ja jõukamas seltskonnas, tal oli palju võimalusi tüsata inimesi ja neilt raha üle lüüa, ta kasutas neid võimalusi väga ja väga ohtralt — ning tulemus? Tulemus on peaaegu null. Rikutud elu ja tervis, võrdlemisi varajane surm, vanglas viibimine ja vaesus elu lõpp-päevil.

Ka nende kurjategijate tegevuse tulemuses, kes väljas on ainult sularaha varastamisel, s. o. taskuvaraste elu tulemused on ikka enam-vähem null. Üks Berliini murdvarastest, kes oli teeninud elus palju, seletas kriminaalametnikkudele, et tal olevat alati järele jäänud õige vähe. Suurt kulu tegevat organisatsioonid, kellele tulevat maksa suurt liikme- ja „puhtakasu“ maksu, samuti olevat kullakad kaitsjad kohtus. Pealegi ei aita kaitses tihti midagi, sest mis sa ikka kaitses, kui kurjategija on teolt tabatud ja on pealegi tuntud vana retsidivistina.

Lõpptulemus on: kurjategija riskeerib elu, tervise ja vabadusega rohkem kui keegi muu, ta viibib õieti alati hädaohus, ta on kui metsloom, kellele alati jahti peetakse; ta ei või kuskil olla ja elada rahus — see kõik sööb närve ja ei luba elu maitsta nii nagu see on võimalik harilikul kodanikul. Pealegi on kurjategija eemale tõugatud seltskonnast, temaga ei taha tegemist teha korralikud inimesed, ta peab tahes-tahimatult endale seltsilisi ja mugavusi otsima ainult teiste kurjategijate seast. Ja ta ei teeni ka midagi, mis oleks nimetamisväärne, mis osaliseltki tasuks need jõupingutused ja pahed, mis on ühenduses tema elu ja tegevusega. Ja kuigi mõnel kurjategijal läheb korda saavutada edu ja pageda kuidagi läbi paragrahvide võrgu, siis ei tähenda see veel midagi. Need on erandid ja nende arv on äärmiselt tühine, seegi väheneb iga aastaga. —t.

Hulgused müüride vahel.

Berliini vabrikute linnaosas, seal, kus seisab korsten korstna kõrval ja kus vabrikute kõrval on suured tühjad ehituskrun-

did, elavad kõige viletsamad ja mahajäetud ühiskonna liikmed — hulgused. Ka hulguste seas leidub sääraseid, kellel on

tahtejõudu ja oskust töötegemiseks, kes, võib olla, ainult ajutiselt ümber kolavad, et ühel ilusal päeval loobuda „kõige vabamast“ elukutsest ja hakata tõsiselt ja järjekindlalt tööle. Mitte neist ei ole jutt. Mitte neist, kes isegi korraldavad hulguste kongresse, kes veel küllalt noored ja tuõevad, et läbi lüüa elus, et tõusta ja üles ehitada oma elu. Jutt on neist, kes enam ei taha ega suuda saada paremale elujärjele, kes seda pole tahtnud harilikult kunagi. Berliini vabrikute linnaosas elavad sajad nimeta olevused, kes, võib olla, tahaksid veel viibida vabaduses, kes aga on sunnitud elama ka ilusatel päikesepaistelisel ilmal müride taga ja tegema südame põhjast vihatud tööd.

Kerjused, suteneerid, põhjaläinud hulgused, kõik need, kellele elu enam ei suuda pakkuda midagi head ja ilusat seepärast, et nad kõik ise seda ei taha, elutsevad aastaid ja võib isegi olla terve ülejäänud eluaja Berliinis vabrikute linnaosas, elutsevad ja töötavad kuidagi Rummelsburgi töömajas, mis on ainsaks töömajaks Berliinis ja Berliini ümbruses.

Mõistagi on suurem osa Rummelsburgi alalistest elanikkudest vanad inimesed, just need, kel „ei ole elus vedanud“, s. o. kes laiskuse, kuritegevuse, joomise, haiguste jne. tagajärjel pole suutnud elus midagi kätte saada, kellel on, mis kõige kurvem, eluaeg puudunud tahe edasi jõuda. Need vanad pole oma elus tööd teinud, ei nooruses ega ka hiljem — ja nad ei oskagi tööd teha. Sõna „töö“ tähendab neile midagi kurja, kõige halvemat ja põlatumat maailmas. Nad pole elus tööd teinud: mitte sellepärast, et nad tööd pole leidnud, vaid sellepärast, et nad tööd ei otsinud; ja kui neile tööd pakuti, siis kadusid nad nagu tina tuhka. Kerjamine, vahetevahel väikesed vargused — see oli alati sarnaste vanade „töö“. Muidugi leidub selles töömajas ka noori, kuigi just mitte väga suurel määral. Need on isikud, kes politseile kauemat aega tuntud joodikutena, elukutseliste kerjastena ja hulgustena ja keda paigutatakse töömajja, lootuses et nad seal õpivad tööd tegema ja — vähemalt osaliselt — töötähtsust ja väärtust hindama. Nendele noortele tundub elu töömajas muidugi väga raskena. Nad on harjunud elama täitsa omapead mööda, tegema, mis süda soovib, hulkuma ja logelema. Nad on harjunud tööd tegema ainult siis, kui teist väljapääseteed enam pole ja kõht seda kõvasti nõuab.

Need „vaba maantee pojad“ kannatavad kõige raskemini töömaja reshiimi all, kus neid sunnitakse tegema järjekindlat korralikku tööd, kus neid sunnitakse tegema tihti isegi väga rasket füüsilist tööd.

Muidugi ei talitata töömajas shablooniliselt. Nagu uuemal ajal üldse katsutakse karistamist individualiseerida, välja minnes sellest, et iga karistuse lõppsihiks peab olema inimese parandamine, nii püütakse ka töömajas ümber käia selle elanikkudega vastavalt nende võimetele, iseloomule ja möödnud elule. Ei visata enam kõiki ühte patta, nagu see sündis varemadel aegadel. Katsutakse inimesetega, kes vabatahtlikult pole ilmunud töömajja, ümber käia humaanselt, et töömajas viibimisest oleks ka mingi moraalne tagajärg. Vanemaid inimesi, kes elus pole teinud süstemaatilist tööd, kes tööd vihkavad kui suurimat maakera nuhtlust, sunnitakse tegema ainult igasugust väikest kribu-krabu tööd, mis ei nõua mingit jõupingutust ega vaeva. Neile tehakse, näiteks, ülesandeks kasta lilli, pühkida hoovi, koristada kööki jne. Ja huvitav on, et need inimesed, kellel mõiste „töö“ on täitsa võõras, toimetavad neid asju väga tõsiselt ja tumevad mõne aja pärast huvi oma ülesannete vastu. See tuleb muidugi osalt igavusest, osalt teeb seda ka harjumus. Kuid sarnaste kerge te tööde kõrval tuntakse töömajas ka õige raskeid töid. Sii kuulub puulõhkumine ja -saagimine, kottide kandmine ja nende maha- ja pealelaadimine, leivaküpsetamine jne. Suuremates töömaja töökodades töötavad aga peaaegu ainult nooremad inimesed, kel on küllalt jõudu raskemate füüsiliste tööde jaoks. Mõistagi on töökodades ka hulka moodsaid masinaid, mis tööd kergendavad ja ühtlasi võimaluse annavad tutvuda masinatöoga ja masinate käsitlemisega. Muu seas on eeskujulikult sisse seatud leivaküpsetamise töökoda. Viimane on varustatud moodsamate masinatega ja seal valmistatakse leiba mitmele tuhandele isikule. Masinad töötavad töökodades osalt auru, osalt gaasi, osalt elektri abil. Kingsepa- ja rätsepatöökodades tehakse tööd lahtiste akende juures ja kuskil pole näha trellisid. Nii kaob töömajas viibijatel vähemalt välist mulje viibida vanglas.

Ainult ühe maja osa kambrid on varustatud trellidega, see on arestimaja, mis asub eriti ehitatuna hoovil. Sinna paigutatakse need, kes ei ole maksva töö-

maja korraga rahul, kes vastu hakkavad, tööd ei taha teha, lärmitsevad jne. Arestikambris ei tule aga kunagi kaua istuda. Harilikult määratakse vastuhakkaja paariks päevaks aresti. Üldse ei olevat tarvidus arestimaja järgi kuigi suur ja suuremalt osalt seisavad kambrid seal tühjad. Kellelgi pole mõtet minna istuma paariks päevaks ja kaotada seda vabadusegi jäänust, mis järele jäänud. Ainult noored hulkurid, kes esimest korda töömajas ja kes ei suuda esimestel päevadel kannatada täieliku vabaduse kaotamist, peavad mõnikord kõndima arestimajja, kui nende protestid muutuvad liig kärerikkaks ja nende vastupanu tööle liig silmatorikavaks ja aktiivseks. Kuid sarnane vastupanu ei kestvata kaua, reshim pole sarnane, mis sunniks tema vastu protesteerima. Saadakse aru ka hulgustest ja nende hingeelust ja püütakse neile vastu tulla, et neid võimaluse piires kasvata ja aidata.

Töömajas on sisse seatud ka eriline naisjaoskond. Ka naishulkureid, naiskerjuseid jne. tuleb ette, vist kõige rohkem satuvad aga töömajja endised lõbunaised, kes hingeliselt ja kehaliselt on läbi, kes igavidi on põhjas. Naised peavad nagu mehedki tegema tööd, neile antakse muidugi töid, mis rohkem vastab naise võimetele ja jõule. Sukakudumine, sukapa-randamine, rätsepatööd, kudumine — need on naiste tööd. Ka neile on sisse seatud ilusad ja ruumikad töökojad, kus nad võivad hea tahtmise juures veel palju õppida. Naiste auks tuleb aga tähendada, et nende arv on alati õige väike ja ruumide poolest mahuks, töömajja hoopis rohkem naisi, kui seal neid tegelikult leidub. Naiste arv kõigub 20 ja 30 vahel, mis on äärmiselt väike arv Berliini kohta, kui veel arvesse võtta, et sinna saadetakse naisi ka Berliini ümbrusest. Mehi on alati vähemalt kümnekorda rohkem. Nende arv kõigub kolme- ja neljasaja vahel.

Elukutselised truudusemurdjad.

Ameerika Ühendriiges on abielulahutamised saanud igapäevaseks nähtuseks. Ajalehed teavad kõnelda, et 5. või 6. abielust lahutamise kord pole haruldaseks nähtuseks; olevat ka küllalt juhtumeid, kus mõni lahutatakse juba kaheteistkümnendat korda. Ameeriklased, kui praktiline rahvas, tähendavad ise selle nähtuse kohta, et tuleb otsida nii kaua abielu selt-silist, kuni paras leitud: see võib aastaid kesta ja tuua palju raskusi, muresid ja sekeldusi, kuid lõpuks on parem elada lühikest aega armastatud inimesega või kogu-ni ükski, kui eluaeg inimesega, kes ainult piinaks ja koormaks.

Olgu kuidas on, igatahes toob see tõsiasi endaga kaasa ka hulk ebasoovitavaid nähtusi, asjaolusid, mis vanas ja „maha-jäänud“ Euroopas suuremas ulatuses tundmatud. Kõigepealt teenivad muidugi advokaadid, kelledest õige suur protsent spetsialiseerub just abielulahutamise küsimustele. Advokaatide järgi on aga ka väga suur tarvidus just abielulahutamise protsesside läbiviimisel. Suurelt osalt ihkab lahutamist ainult üks pool, teine ei taha sellest kuuldagi. Ja siis hakatakse otsima pääseteid. Pannakse ametisse eradetek-

tiivid, kes peavad hoolega valvama teise poole elu ja uurima, kas ei leidu ehk mingit konksu, millest võiks kinni haarata abielu lahutamiseks. Sarnaste detektiivide olemasolu on tuntud ka Euroopas, kus paljud inimesed teenivad endale raha võõra saladuste uurimisega, teiste kodanikkude eraellu tungimisega. See sünnib pealegi veel inetul viisil: teenijate, kojameeste, uksehoidjate, kutsarite, autojuhtide jne. kaasabil ja nende kaudu. See aga on paratamatu nähtus ja sellest ei saa lahti kuskil, kus võivad tegutseda vabalt ja takistamatult eradetektiivid.

Kuid sellest Ühendriiges kaugeltki ei jatku. Juhtub, et teise poole elus pole parima tahtmise juures midagi leida abielulahutamise põhjustamiseks, siis otsitakse teisi teid. Asi seisab peaaesjalikult muidugi selles, et saada toetust mehelt ka pärast abielulahutamist (kui lahutust soovib maksu mis maksab naine), või et lahutatud naisele mitte midagi maksta (kui lahutust ihkab mees). On hulk juhtumeid, kus abiellutakse ainult selleks, et varsti abielu lahutada eluaegse toetuse saamiseks lahutatud mehelt. Ja et terves selles loos mängivad nii suurt osa puht-materjaalsed

kaalutlused, otsitakse kõiksuguseid teid abielu kasulikuks lahutamiseks, s. o. süü veeretamiseks teisele poolele.

Hiljuti sattus New-Yorgi politsei ühe suurema ettevõtte jälile, mis just töötas abielust tüdinenud naiste kasuks. Ettevõttel oli ilmsüütu nimi: detektiivbüroo ja tema ülesandeks oli konstrueerida kõige raffineeritumal viisil põhjusi ja lugusid abielu kasulikuks lahutamiseks. Ettevõtte asus parimas New-Yorgi linnaosas, tema kasutada olid hiiglaruumid ühes suures majas; sisseseade oli väga uhke, mis kõik näitab, et ettevõtte õitses igapidi ja andis suuri kasusid omanikkudele. Ettevõttes olid ametis terve rida noori tütarlapsi, kelle ülesandeks oligi konstrueerida abielulahutamise põhjusi. Politsei nimetab neid tütarlapsi elukutselisteks abielutruuduse murdjateks ja sellel nimetusel on põhi all. Tütarlapsed pidid selle eest kandma hoolt, et vastav abielumees saaks viidud kahtlasse olukorda, nii et tema vastu võib alustada kasuliku lahutamise protsessiga. Need „elukutselised“ said palka 250 dollarit kuus või teenisid „tüüki“ pealt, s. o. said iga õnnelikult ja tagajärjerikkalt läbiviidud operatsiooni eest 250 dollarit. On selge, et seda asutust võisid sarnastel tingimustel kasutada ainult jõukad inimesed, kuid sarnaseid abielulahutamise soovetuli ja tuleb muidugi ette ka ainult seal, kus on mängus suuremad rahasummad.

Äri õitses pikemat aega. Igapäev võis ettevõttes näha elegantselt riidetatud daame, kelle ainsaks elusooviks oli abielulahutus. Neid saadeti kohe „vanema detektiivi“ juure. Kui selgus, et tegemist oli tõesti sooviga lahutada kasulikult abielu, siis päriti muidugi kliendilt lähemaid andmeid abielu kohta. Kõigepealt katsuti kindlaks teha, missugused naisterahvad meeldivad vastavale mehele: pika- või lühikesekasvulised, tumedad või blondid, paksud või kõhnad jne. Siis katsuti saada selgust mehe elukommete kohta, uuriti missugustes klubides ta käib, missugust

sporti ta harrastab, kunas ta autol sõidab, kuhu ta harilikult sõidab, kas ta alkoholi tarvitab ja missugusel määral. Naine andis oma mehe kohta muidugi nii täpseid teateid kui vähegi võimalik, siis muidugi veel näopildi ning aadressi, kust teda võib lähemal ajal leida, ühes aja märkimisega. Kui veel oli makstud korralik avanss eelseisva töö arvel, siis oli kõik korras ning „detektiivbüroo“ astus oma teenijate kaudu tegevusse.

Bürool oli kasutada suur hulk noori ja ilusaid naisterahvaid, kelle seas leidis alati naisuguseid, kes võisid meeldida vastavale abielumehele vastavalt tema naise jutule. Pole ime, et järgmisel päeval (büroo oli endale kohuseks teinud töötada kiirelt ja täpselt) sai vastav mees kuidagi juhuslikult tuttavaks noore naisterahvaga, kes talle esimesel silmapilgul juba meeldis. Varsti mindi koos kohvikusse, restoraani, teatrisse. Veel mõni aeg hiljem, kutsus ilus preili mehe enda juure teed jooma. Saadeti lõbusasti aega mööda ja mees armus tõsiselt ilusasse tütarlapsesse. Kui asi nii kaugel oli ja mees just viibis preilli korteris, andis viimane märku büroole, et asi on korras: telefoneeriti, anti märku valgustussignaali abil, vehiti akna juures ninarätikuga jne., rippuvalt situatsioonist, ajast ja muudest tingimustest. Siis istus naisterahvas harilikult veel mehele sülle, et kõik oleks hästi ette valmistatud. „Parajal ajal“ tormas tuppa mehe naine (kõik ukSED jäeti muidugi lukustamata) ühes mõne „detektiiviga“, s. o. tunnistajaga ning — päevapiltiikuga. Magneesia abil tehti kiiresti tarvilik ülesvõtte ning lavastus oli lõppenud. Naisel olid kõik tõendused mehe väärsammudest käes ning protsessi võis lustilikult alata. Muidugi kaotas alati mees, seda enam, et tal aimugi polnud, et kõik on kalli raha eest lavastatud, pealegi harilikult tema raha eest.

Kõik see kõlab väga veidralt, kuid New-Yorgi politsei aktid kõnelevad väga tõsist keelt. D.

Politseiametnikkude riietusest maal.

Igäüks maalteenivaist ametnikest teab, kuidas vihmastel aegadel tihti tuleb asuda või jääda jalgrattal teele vihma kätte ja siis riidest müts ja riided saavad märjaks ja poriseks, mis riiete kandmise iga tunduvalt lühendab. Kui on aga vihmakuub

seljas, siis on sellel see halb omadus: ei lase higi läbi.

Otstarbekohane oleks, kui vihmaste aegadel lubatakse kanda nahkriideid, millele vorm ja kandmise viis tuleks töötada välja. Konstaabel A.

Spordi alalt.

Pudemeid spordiliikumisest Saaremaa politseis.

Heites pilgu möödunud aastaile, võib konstateerida rõõmuga, et spordiliikumine Saaremaa politseiametnikkude peres näitab aasta-aastalt tõusu tendentsi.

Spordiliikumine sai alguse Saaremaa politseis 1926. aastal, mil Tallinnas korraldati spordikursused politseikooli juures ja millest võttis osa ka Saaremaalt üks konstaabel. Viimase kursustelt tagasi jõudes algasid kohe spordiharjutused. Esialgu olid need suundunud rohkem enesekaitse võtete omandamiseks — jiu-jiitsu, kuid ühiselt püüti ka omandada igasuguseid spordi alasse puutuvaid teadmisi ja mindi üle üldisele kehakasvatusele — kerge-spordile. Harjutustest võeti elavalt osa ja tagajärjeks oli, et juba järgmisel aastal Tallinnas korraldatud võistlustest võttis osa Saaremaa politseiametnikke ja tuldi kohtadele. 1928. a. Haapsalus ja Tallinnas korraldatud võistlustest oli juba osavõtjaid kaunis hulgalike ja tagajärg oli kaunis edurikas, sest kõik osavõtjad tulid kohtadele, üks ühel, teine teisel alal. Möödunud aastal Haapsalus korraldatud Lääne-Saare prefektuuri ametnikkude vahelistest võistlustest osavõttasoovijate arv oli juba niivõrt suur, et kõigile ei võimaldatud osavõttu. Nii mõnelgi alal oli üllatavaid tagajärgi. Samal aastal Tallinnas peetud üleriiklikudel spordivõistlustel tulid Lääne-Saare prefektuuri ametnikud, vaatamata oma väikesele arvule, punktide järgi kolmandale kohale.

Arvestades ametnikkude soovidega, kavatakse Saaremaa politseiametnikkude kogu käesoleva aasta suvel korraldada Kuresaares Lääne-Saare prefektuuri

ametnikkude-vahelised spordivõistlused, et võimaldada osavõttu kõigile soovijaile.

Spordiplatsi kordaseadmise ja spordiabinõude soetamisega ühenduses olevate kulude katteks maksavad ametnikud juba teist aastat iga kuu teatud summa ja viimase paari aasta jooksul on muretsetud enam-vähem kõik tarvilised abinõud ning puuduvad muretsetakse lähemal ajal.

Ametnikkude meelelahutuseks ja vaba aja kasulikuks möödasaatmiseks on jaoskonna ruumides seatud sisse mitmesugused seltskondlikud mängud, nagu pingpong, korona jne., mis leiavad ametnikkude poolt laialdast tarvitamist.

Äsja Tallinnas politseikooli juures korraldatud politsei kehakasvatuse instruktorige kursustele oli komandeeritud jälle üks ametnik ja see tõi palju elevust juure spordile ja mängudele.

Praegu peetakse harjutusi linna ametnikkudega kaks korda nädalas ja maa ametnikkudega kaks päeva kuus.

Ka Saaremaa politseiametnikkude kogu tegevus on aasta-aastalt suurenenud. 21. jaanuaril s. a. Kuresaares peetud üldkoosolekul võeti vastu eelarve, mis tasakaalustatud 852.67 kr. suuruses, ja otsustati muu seas astuda E. P. kehakasvatuseorganisatsioonide liidu liikmeks. Uude juhatusse valiti: komissar A. Kurg, kriminaal-ass. A. Martinson, sekretär J. Laiuks, konstaablid P. Hübner, J. Rattur ja A. Kask ning asjaajaja A. Velsvebel. Revisjonikomisjoni valiti: konst. A. Väli, ass. O. Arjut ja kordnik K. Ardam.

—Jo.—

Narva politsei spordiring 5-aastane.

E. Klumberg.

17. märtsil s. a. möödus viis aastat Narva politsei spordiringi asutamisest. Viis aastat ajaarvamises ei ole kuigi pikk aeg, kuid määratu pikk seltsielus. Toon sel puhul mõningaid märkmeid Narva politsei spordiringist ja tema tegevusest.

Narva politsei spordiring asutati 17. märtsil 1925. Narva abiprefektuuri ametnikelt. Tema esialgne ametlik nimetus oli „Narva politsei spordiselts“, missugune nimetus hiljem muudeti. Spordiringi liikmeiks tema tegevuse algaastail olid ka Narva posti, telefoni, telegr. ametnikud, kes aga hiljem jäid eemale. Käesoleval ajal on spordiringil 120 liiget.

Spordiringi esimehe abiprefekt R. Pavian'i energilisel eestvedamisel on spordiringi tegevus järk-järgult tunduvalt kas-

vanud. Ringi liikmeile on korraldatud mitmesugustel kehakasvatuse ja spordialadel harjutusi, mängu ja võistlusi. On asutatud korv-, võrk- ja jalgpalli meeskonnad, kes on võtnud osa mitmest avalikust ja omavahelisest võistlusest teiste spordiorganisatsioonidega, millistel edukalt esinetud. Narva politsei spordiring on ka peaaegu ainuke politsei spordior- ganisatsioon, kes on suutnud soetada oma liikmeile harjutamiseks ja kooskäimiseks vastavad õpperuumid. Peale eel- nimetatud ruumide kasutab Narva poli- sei spordiring järjekindlalt — à 4 tundi nädalas — võimlemiseks ja pallimängu- deks Narva ühisgümnaasiumi võimlat. Neist harjutusist võtab osa keskmiselt 25 politseiametnikku. Harjutusi juhatavad komissar K. Türk ja hrad N. Kalugin ja Silvester.

Ametlik osa.

Piirivalve valitsuse ülema käsukiri 14. märtsist s. a. nr. 33.

Narva jaoskonna üleajateenijate-kogu korralisel üldkoosolekul, 25. jaanuaril s. a., valiti kogu esimeheks veltveebel Milder, abiesimeheks veltveebel Hausmann, juhatusel liikmeteks: kapral Prants, kv.-ametr. aset. Sillart; juhatusel tagavara- liikmeteks: veltveebel Tõnisson, velt- veebel Moissar; revisjonikomisjoni esi- meheks vanem-allohvitsers Aus, liikme- teks: van.-allohvitserid Mikiver ja Tamm; tagavara-liikmeteks: ohv. aset. Belials, van.-allohv. Kneller; majavanema- maks kapral Loss, majavanema-abiks noor. allohv. Remmer.

Peipsi jaoskonna üleajateenijate-kogu korralisel üldkoosolekul 10. veebruaril s. a. valiti kogu esimeheks veltveebel Vaa- sa, abiesimeheks vanem-allohv. Käis, ju- hatuse liikmeteks: vanem-allohv. Kokk, van.-kirjutaja Paas; juhatusel tagavara- liikmeteks: van.-allohv. Ibrus, van.-all- ohv. Kotisso; revisjonikomisjoni liikme- teks: veltveebel Nõmme, van.-allohvitse- rid: Martinson, Kompus, Seren ja noo- rem-allohvitsers Seelep; Kallaste maja- vanemaks van. allohvitser Käis ja Mehi-

koorma majavanemaks veltveebel Blu- mann.

Piirivalve valitsuse ülema käsukiri 22. märtsist s. a. nr. 39.

Tallinna jaoskonna Jägala-Jõesuu ra- jooniülem leitnant Matson on viidud üle oma palvel Lääne jaoskonna Kuressaare rajooniülemaks, Tallinna rajooniülem kap- ten Zupsman teenistusehuvides Jägala- Jõesuu rajooniülemaks. Petseri jaoskon- na Valga rajooniülema k. t. kapten Jaa- gund teenistusehuvides Lääne jaoskonna Orissaare rajooniülemaks ja Lääne jaos- konna Kuressaare rajooniülema k. t. leit- nant Kruse teenistusehuvides Petseri jaoskonna Valga rajooniülemaks 24. märtsist s. a. arvates.

Piirivalve valitsuse ülema käsukiri 27. märtsist s. a. nr. 42.

Tallinna jaoskonna üleajateenijate- kogu korralisel peakoosolekul 23. veeb- ruaril s. a. valiti kogu esimeheks velt- veebel Juurikas, abiesimeheks van.-all- ohv. Eksta; juhatusel liikmeteks: van. kirjut. Vilberg, kapral Vaino; juhatusel ta- gavara-liikmeteks: van.-allohv. Jürna, veltveebel Karulas; revisjonikomisjoni:

noor.-allohv. Martin, van.-kirjut. Juht, van.-allohv. Kruusmann, noor.-allohv. Viies, veltveebel Karro; tagavara-liikmeteks: motorist Tiik ja reamees Schmidt; majavanemaks van.-kirjut. Maamägi ja majavanema-abiks kapral Eduard Lepp.

Kohtu- ja siseministri käsukirjaga 25. märtsist s. a. nr. 79

avaldatakse teadmiseks kaitseministri käsukiri nr. 55 — 18. III. 1930. a. (Kaitsevägede staap): „Viimastel kuudel on mõnedes garnisonides korraldatud proovihäiret, eesmärgiga kontrollida kaitseväge, kaitseliidu ja politsei valmisolekut kiireks teotsemiseks, kui seda peaks vajama meie riigi julgeolek.

Proovihäirete tulemused on üldiselt hääd. See tõendab, et kõik juhid ja alluvad kaitseväelased, kaitseleitlased ja politseinikud on alati valvel ja ei väsi oma kohuste täitmisest.

Ühtlasi on proovihäired juhtinud tähelepanu üksikutele puudustele kaitseplaanides või nende elluviimises. Nõuan, et kõik ülemad ja päälikud ajaviitmata kõrvaldaksid kõik puudused, alatasa kokkukõlastades kaitseplaanide muutuva olukorra ja instrueerides alluvaid. Iga kaitseväelane, kaitseleitlane ja politseinik peab alati täpselt teadma oma ülesandeid ja kohuseid häire puhul.

Hinnates senist kohusetruud valmisolekut, tänan teenistuse nimel Tallinna, Viljandi, Pärnu ja Narva garnisone, neis linnades asuvaid kaitseleitlasi ja politseiasutusi ning kaitsevägede staapi ühiselt tehtud töö eest riikliku julgeoleku kindlustamiseks.

Osk. Köster, Kaitseminister.“

Narva 2. jaoskonna politseikomissar Karl Türk on nimetatud Jõhvi jaoskonna politseikomissariks Virumaal, arvates 25. märtsist s. a.

Tartu-Valga prefektuuri konstaabel August Sallum on nimetatud Narva 2. jaoskonna politseikomissari kohustetäitjaks, arvates 25. märtsist s. a.

Politseivalitsuse direktori käsukirjaga 27. märtsist s. a. nr. 23

avaldatakse täienduseks politseidirektori käsukirjas nr. 8 p. 3 — 19. veebruarist 1926. a. avaldatud juhtnõoidele politsei vormikandmiseks Kohtu- ja siseministri otsus 19. märtsist s. a. nr. 2060 P.

„Täiendada 12. veebruaril 1926. a. antud „Juhtnõoide politsei vormikandmiseks“ punkt 23. järgmise neljanda lõikega:

„Teenistus- ja piduvormi juures on politseiametnikkudel lubatud kanda kehakasvatust teostavate politseiorganisatsioonide põhikirjades ettenähtud rinnamärke. Need märgid peavad olema kinnitatud Eesti Politsei Kehakasvatuseorganisatsioonide Liidu juhatuse poolt ja need kantakse mundril vasakul poolel esimese ja teise nööbi vahetähe kohal, kõrgusel, hõlma äärel ja varuka õmbluse vahel keskkohal.“

Võru-Petseri abiprefektuuri konstaabel Herbert Peterson on ümber paigutatud oma palvel Viru-Järva prefektuuri koosseisu, arvates 1. aprillist s. a.

Lääne-Saare prefektuuri konstaabel Joosep Mägi, kes surnud 13. märtsil s. a., on kustutatud koosseisust samast päevast arvates.

Alfred Arak on määratud konstaabli kohustetäitjaks raudteepolitsei koosseisu, arvates 1. aprillist s. a.

Politseivalitsuse poolt on antud load:

laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks ning laskeriistade parandamiseks Johannes Jaani p. Freybachile, Tallinnas, V. Karja nr. 8, maksvusega 9. märtsini 1931. a.;

laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks: Firma „Axel Musso“ omanikule Aleksander Pehlmanile Tallinnas, Pikk tän. nr. 13, maksvusega 1. märts. 1931. a.; Ernst Johani p. Kriivale — Põlva alevikus, maksvusega 12. veebruarini 1931. a., Marie Gustavi t. Strammile — Esna vallas, maksvusega 22. veebruarini 1931. a., ja Hans Jüri p. Martinsonile — Mustvee alevis, Tartu tän. nr. 38, maksvusega 5. märtsini 1931. a.;

laskeriistade parandamiseks: Aleksander Jüri p. Vahtrale — Rägavere vallas, Mägede külas, maksvusega 24. märtsini 1931. a.

Politseivalitsuse direktori otsusega on tühistatud:

Kirepi vallas Tammiste talus elutseva Johan Ottase laskeriistaluba, Anija vallas Kehra külas elutseva Ervin Abrami p. Rebase laskeriistaluba jahipüüsi hoidmise ja kandmise osas, Viljandis elutseva Meta Mardi t. Sarri laskeriistaluba.

Politseivalitsuses on registreeritud:

1) Ajaleht „Alutaguse elu“, hakkab ilmuma Jõhvi alevis, üks kord nädalas, väljaandja — Hans Peetri p. Lill, vastutav toimetaja — Nikolai Juhani p. Vildena. „Alutaguse elu“ trükitakse Narvas, M. Minise trükikojas.

2) Ajaleht „Endine Kosjaleht“, hakkab ilmuma Tallinnas, üks kord nädalas, väljaandja ja vastutav toimetaja — Adolph Karli p. Lippo. „Endine Kosjaleht“ trükitakse Tallinnas, kirj. o.-ü. „Täht“ trükikojas.

3) Ajaleht „Kosjaelu“, hakkab ilmuma Tallinnas, üks kord nädalas, väljaandja ja vastutav toimetaja — Adolph Karli p. Lippo. „Kosjaelu“ trükitakse Tallinnas, o.-ü. „Täht“ trükikojas.

4) Ajaleht „Landwirtschaftliche Beilage der Revalschen Zeitung“, hakkab ilmuma Tallinnas, kaks korda kuus, väljaandja — Eestimaa kirjastusühisus Vold. Kentmann ja Ko., vastutav toimetaja — Hans Kentmann. „Landwirtschaftliche Beilage der Revalschen Zeitung“ trükitakse Eestimaa Trükikoja A.-S. trükikojas.

5) Ajaleht „Illustrierte Deutschland-Beilage der Revalschen Zeitung“, hakkab ilmuma Tallinnas, üks kord nädalas, väljaandja — Eestimaa kirjastusühisus Vold. Kentmann ja Ko., vastutav toimetaja Hans Kentmann. Ajaleht „Illustrierte Deutschland-Beilage der Revalschen Zeitung“ trükitakse Berliinis.

6) Ajaleht „Revalsche Zeitung“, hakkab ilmuma Tallinnas, kuus korda nädalas, väljaandja — Eestimaa kirjastusühi-

sus Vold. Kentmann ja Ko, vastutav toimetaja — Hans Kentmann. „Revalsche Zeitung“ trükitakse Eestimaa Trükikoja A.-S. trükikojas.

7) Ajaleht „Kodu uudised“, hakkab ilmuma Tapal, üks kord nädalas, väljaandja ja vastutav toimetaja — Adolf Johannese p. Rohusaar. „Kodu Uudised“ trükitakse Rakveres, U.-ü. Ühistrükikojas.

8) Ajakiri „Uus kosjaleht“, hakkab ilmuma Tallinnas, üks kuni kaks korda kuus, väljaandja — Julius-Ernst Nigula p. Meigas, vastutav toimetaja — Harald Jaani p. Pitsahl. „Uus kosjaleht“ trükitakse Tallinnas, J. E. Meigas ja Ko. trükikojas.

9) Ajakiri „Põllumajanduseturg“, hakkab ilmuma Tallinnas, üks kord nädalas, väljaandja — Riigi statistika keskbüroo põllumajanduslik konjunktuurbüroo, vastutav toimetaja — Albert Pullerits. „Põllumajanduseturg“ trükitakse Narvas, M. Minise trükikojas.

10) Perioodiline trükitoode „Gustav Kotsari Kaubanduskontori Teataja“, hakkab ilmuma Tallinnas, üks kord nädalas, väljaandja ja vastutav toimetaja — Gustav Hendriku p. Kotsar. „Gustav Kotsari Kaubanduskontori Teataja“ trükitakse Tallinnas, V. Ehrenpreisi trükikojas.

11) Perioodiliselt ilmuv raamat „Üldine ajalugu“, hakkab ilmuma Tallinnas, üks kord kuus, väljaandja — Kirjastus „Raamatu Sõber“ — omanik Helmar Rudzitis, elukoht Riias, vastutav toimetaja Nikolai Kann. „Üldine ajalugu“ trükitakse Tallinnas Eesti Kirjastusühisuse trükikojas.

Välismailt.

Kurjategija areteeritud, ohver kadunud.

Harilikult sünnib kuriteo selgitamine sel viisil, et leitakse kuriteo ohver (kui on tegemist tapmisega või haavamisega) ja hakatakse uurima, kes on kurjategija. Hiljuti aga sündis Berliinis lugu, kus saadi kätte kurjategija, kuna ohver jäi kadunuks — ja kuriteo selgitamise raskus seisab praegu ohvri leidmises, milleks kõik abinõud on võetud tarvitusele. Lugu ise on järgmine: 1928. a. lõpul sündis kuskil Berliini tänaval suurem kakelus, kusjuu-

res tarvitusele võeti ka pussid. Noorte inimeste grupp, mis koosnes 8 meesterahvast ja 2 naisterahvast, kes kõik kuulusid ühte seltsi „Lustige Brüder“, sattus tänaval tülli kahe mehega. Nagu seletavad tunnistajad, lõi tüli kestel üks meestest ühele seltsi liikmele — meesterahvale pussiga rindu ja haavas viimast raskelt. Haavatu toimetati sõprade poolt „lahinguväljalt“. Tunnistajad seletavad, et abinõuaineks oli kaks meesterahvast ja üks naisterahvas. Nad viisid haavatu lähe-

masse abiandmise punkti ja sealt edasi kuhugile haigemajja. Senini ei ole korda läinud kindlaks teha, kes oli see haavatu ja kas ta suri või jäi ellu. Tunnistajad andsid politseile kallaletungija isikukirjelduse ja viimase abil läks politseil korda kindlaks teha, et pussitajaks oli keegi Gustav B. Meest hakati otsima, kuid ta kadus pärast kakelust Berliinist kui tina tuhlka. Paari nädala eest saadi aga mees kätte. Ta tabati murdvarguselt ja langes ametivõimude kätte. Edasi läks politseil korda tabada ka pussikangelase kaaslane. B. tunnistas üles, et ta on tõesti löömingust osa võtnud, eitas aga täiesti pussi tarvitamist. Tema sõber kinnitas aga, nagu teisedki tunnistajad, et B-l oli puss kakeluse ajal käes. Nagu tähendatud, seisab terve probleemi lahendamise raskus praegu ohvri puudumises.

Laskmine haigemajas.

Niisugused erilised asjad sünnivad müüdugi Chicagos. Umbes kuu aja eest kostsid ühes haigemajas südaöösel revolvrüpaugud. Terve haigemaja ärkas unest ja üldine paanika oli suur: keegi ei teadnud esialgu, mis on lahti ja kardeti isegi, et kurjategijad on haigemaja vallutamisel. Varsti selgus terve lugu. Haigemajas viibis haavatuna pikemat aega keegi kurjategija, kes oli razzial saanud haavata ja toimetati politsei poolt haigemajja. Mehe juure tuli laskmise ööl külla kolm mees-terahvast. Kuidas nad sattusid haigemajja, pole veel lõplikult selgitatud. Igatahes aga osutusid nad haige kurjategija vaenlasteks. Ka nemad olid kurjategijad ja tuntud Chicago allilma tegelased. Nähtavasti tahtsid nad haigele „ameti vennale“ miskipärast kätte maksta ja kavatseid teda tappa. Nii pea kui mehed haige tuppja sattusid ja leidsid otsitud kurjategija eest, hakkasid nad tema pihta laskma. Haavatu oli aga nähtavasti kõiksuguste ootamatuste vastu valmistatud. Ta oli suutnud — kõikidele läbiotsimistele vaatamata — kaasa võtta revolvri, mis oli paigutatud madratsi alla. Kui tema pihta laskma hakati, vastas ta otsekohe laskmisega. Asi möödus haigele õnnelikult. Kallaletungijad olid varsti summitud põgenema ja nende kuulid ei tabanud pimeduse tõttu märki. Praegu pole veel teada, kes nimelt olid kallaletungijad, sest haige nende nimesid ei avalda.

„Piirituse proov.“

Kopenhaagenis jõudis lõpule protsess, mille eellugu on üsna huvitav ja tekitas suurt kõmu ning nalja taani ajakirjanduses. Keegi väikekaupmees elas oma naisega heas abielus juba pikemat aega. Nende vahel oli sõlmitud kokkulepe, mille põhjal naisel oli õigus panna toauks ketti, kui mees kell 12 õhtul ei ole kodus. Kui mees ilmus koju hiljem, pidi tema hingama läbi ukse avause ja sellega näitama, kas ta on kaine või mitte, s. o. sarnasel korral korraldati n. nim. piirituse proov, nagu abielupaar ise nimetas seda kommet. 10 aastat ei juhtunud midagi ja piirituse proov andis — kui teda mõnel korral tuli tarvitusele võtta — alati häid tagajärgi. Mehel ei tulnud kunagi ukse taha jääda, sest kokkulepe nägi ette, et siis, kui mees ilmub koju pärast kella 12 viinastunud olekus, ei lasta teda korterisse. Nüüd aga juhtus äpardus. Mees viibis kauem kui ette nähtud heade sõprade keskel ja sai aru, et tema katsetegemisel läbi kukub. Nupukas mees palus autojuhti, kes teda koju sõidutas, appi tulla, mida viimane ka nõus oli tegema väikese tasu eest. Ukse taga kõneles mees, piirituse proovi aga andis autojuht. Tänu „asetäitja“ kaimnele olekule saigi mees tuppja. Nüüd aga läks lärm lahti. Naine nägi, et teda peteti: algas kisa, söimamine ja lõpuks ka korralik vastastilkune lööming. See kisa äratas üles terve maja ja kaaselanikud ruttasid tülitseva abielupaari juure. Suuri vaevu saadi löömingust järe ja terve seltskond läks lähemasse politseiijaoskonda. Seal tehti protokoll ning asi läks kohtuniku kätte, kes karistas abielupaari öise rahu rikkumise eest rahatrahviga.

Lapsesuu.

Grazi linnas seisid hiljuti kohtuniku ees mees ja naine, keda süüdistati veega segatud piima müümises. Ekspertiis näitas, et müüdüd piim koosnes pooleks veest. Abielupaarile pandi süüks, et nad ühisel jõul ja nõul sarnast „vedelat“ piima valmistasid ja müügile lasksid. Mees, samuti ka naine tõrjusid süüdistuse tagasi: nemad ei olevat piima seganud veega. „Kuidas aga siis sattus vesi piima“ päris kohtunik. Kaebealused seletasid, et süüdi on arvatavasti lapsed: 5-aastane poeg ja 4-aastane tütar. Lapsed mängivat alati õuel ja olevat võimalik, et nemad paha aimamata piimale vett juure on lisanud.

Kohtunik ei tahtnud uskuda seda seletust ja palus kohtulaua ette tuua ka lapsed. Viimased ilmusidki ja olid muidugi väga ärritatud. Kohtunik küsis, kas nemad valasid vett piima hulka. Lapsed jaatasid seda asjaolu. Kohtunik päris siis, mispärast nad seda tegid. „Olime üleannetud ja tahtsime ainult mängida“ vastasid lapsed, keda vanemad olid nähtavasti suutnud ette valmistada kohtuistungile. Kohtunik aga ei jäänud veel rahule, tal oli muidugi selge, kust need targad vastused on pärit. Ta raputas pead ja tähendas halvaks panevalt: „Väga ettevaatamatu mäng! Aga mida teie siis mängisite?“ See küsimus tuli kõigile ootamatult, kõige enam abielupaarile, kes silmnähtavalt rahutuks muutus. Väike vaikkus. Siis vastas poeg: „Mängisime isa ja ema, härra kohtunik.“ Abielupaar tehtud kohtuotsusele edasi ei kaevanud.

Rootsis likvideeritakse vanglaid.

Näib nagu väheneks Rootsis iga aastaga tarvidus vanglate järgi. Vangide arv kahaneb iga aastaga, nii et viimasel aastal oli vangide arv üle terve Rootsi ainult veel 2000 ümber. Kuidas vanglad seal muutunud ülearuseks, seda näitavad kõige paremini järgmised arvud. Varbergi linnas, Lääne-Rootsis, on, nagu igas linnas, vangla, selles vanglas viibisid 1929. aastal kolm vang. 1928. aastal isegi ainult üks; Engelholmi vanglas viibis läinud aastal üks vang; Visby linna ja Haparanda linna vanglates peeti kinni 1929. aastal igaühes kolm vang; Norrtelje ja Karlshamni vanglates viibis 1929. aastal igaühes viis vang. Nähtavasti tuleb osa neist vanglatest likvideerida, sest ei saa ühe vangiga pärast üleval pidada suurt personaali ja suurt hoonet. Ostermalmi vangla Stokholmis likvideeriti juba paari aasta eest, sellest tehti linnaarhiivi osakond. Kuningliku lossi remonteerimisel leiti hiljuti ühes hoones, mis asub lossi läheduses, maa-aluseid ruume, mis olid varemadel aegadel määratud riiklikkude kurjateojate kinnipidamiseks. Ka need ruumid võeti arhiivi alla, sinna paigutati õuekohtu arhiiv, mis ise asub selles hoones, mille alt ruumid leiti.

62 korda abielus.

Vaveri alevikus, mis asub Varssavi külje all, areteeriti hiljuti keegi poolakas Morris Baskin, kes on Ühendriikide kodanik ja kes kasutab oma kodakondsust

selleks, et toimetada Ühendriikidesse poola naisterahvaid. Asi seisab selles, et paljud Poola kodanikud, kes saavad luba sissesõitmiseks Ühendriikidesse, enne ärasõitu endale veel pruudi valivad lootuses, et pruut varsti saab sõita Ühendriikidesse. Seadus lubab aga sisse sõita ainult nendel, kes on abielus Ameerika kodanikuga. Hakati kasutama Baskini abi sissesõiduks — muidugi kalli raha eest. Baskin abiellus pro forma vastava pruudiga, viimane sai sissesõiduloa ning Baskin raha ja asi oli korras. Kui laulatus oli läbi, saatis Baskin oma „naise“ igakord viisakalt veel vaksali või isegi piirijaama, et siis tagasi sõita ja uut pruuti ootama jääda. Mehel polnud muud tööd ega ametit — kui ainult abielluda ja see äri andis talle väga häid sissetulekuid. Kuid mees lõi lõpuks üle aisa. Nimelt meeldis temale pruut nr. 62 niivõrd hästi, et ta tahtis temaga tõsiselt abielluda. Pärast laulatust tegi mees oma uuele naisele ka vastava ettepaneku. Naisterahvas polnud aga sellega nõus. Siis katsus noor abielumees oma õigusi maksma panna. Ehmunud naisterahvas ruttas politseisse ja nii tuli terve lugu avalikuks. Elukutseline abielluja pisteti pokri.

Lennuk ja kirjatuvvi.

Saksamaal pandi hiljuti toime algupärane väljapressimise katse, mida läks korda selvitada samuti väga algupärasel teel. Hombergi linnas sai keegi suurem tööstusettevõtte omanik anonüümkirja ühes kirjatuvviga. Kirjaga nõuti töösturilt suurem rahasumma, mis pidi kohale saadama ümbrikus kirjatuvviga. Tööstur pöördus otsekohe politsei poole, kuid viimasel ei läinud korda kirja najal kindlaks teha, kes on väljapressija. Viimane oli õige ettevaatlik ja arvas, et teda kuidagi kätte ei saada, kui ta tegutseb tuvi abil. Kuid politsei tuli mõttele: kasutada lennukit tuvi jälgimiseks ja kurjategija asukoha kindlakstegemiseks. Duisburgi lendur Bohnekamp tiirles lennukiga töösturi elukoha läheduses seni, kuni tuvi lasti lahti. See lendas muidugi otsemat teed koju. Lennuk kihutas talle järele. Nii läks korda teha ülesvõtte tuvi asupaigast. Päevapildi abil oli kerge kindlaks teha tuvi asukoht ja sellega ka väljapressija elukoht, kes oli väga imestunud, kui politsei ilmus tema juure ja areteeris ta.

Otsitakse murdvarast.

Inglise linnas Cullomptonis juhtus ühes pangas väike äpardus. Pank oli kaotanud ühe safe'i võtme, safe'i omanik oli samuti kaotanud oma võtme, nii et juurepääs safe'ile osutus võimatuks. Harutati ja harutati asja, kuid teraskappi keegi ei suutnud avada. Lõpuks tuli keegi heale mõttele, mis aga senini pole annud tagajärgi. Otsustati kuulutada ajalehis ja paluda kohale osav kappide lahtimurdja. Lubati töö eest ka tubli tasu. Ühtlasi teatati kuulutuses kohaliku politseivalitsuse nõusolekul, et lahtimurdjat ei jälgi politsei ja et politsei üldse ei sega otsekohe ega kaudselt teel asjasse, ega ei tunne ka huvi töötegija vastu. Kuid vaatamata nendele lubadustele, vaatamata sellele, et töötasuks lubati suur rahasumma, pole senini ilmunud ükski „eriteadlane“ kappide lahtimurdmise alalt — nähtavasti on hirm ametivõimude ees siiski nii suur, et ajalehe kuulutus ei suuda meelitada.

Geniaalne kerjus.

Ühendriigis tegi keegi ärimees Andreas P. pankroti. Mees polnud ise süüdi

õnnetuses, teda vedasid sisse tema äri-sõbrad, samuti aitas üldine halb konjunktuur kaasa varanduse kaotamisele. P. aga ei kaotanud lootust ega ettevõtlikkust. Ta laskis sellest rahast, mis tal pärast äri likvideerimist üle jäi, valmistada grammofooniplaadi, milles ta kirjeldas oma õnnetust, neid tingimusi, milledes ta oma elu-aeg töötas, missuguste raskustega ja suure tööga ta endale varanduse kogus pikkade aastate jooksul ja kuidas ta võõra süü läbi kõik kaotas, mis tal oli. Selle plaadiga ja kohvergrammofoniga läks mees oma kodulinna käidavamale tänavale ja hakkas kurtma plaadi abil oma hädasid rahvale. Mees teenis sellega hiiglaraha. Kuid ta ei tahtnud kuidagi jääda eluksajaks kerjuseks. Nüüd tulid appi teised kerjused, kes juhtisid teda heale ideele. Nimelt hakkasid kerjused P-d kartma, tema konkurents käis neile üle jõu. Nad tulid P. juure ja pakkusid talle plaadi eest 100 dollarit. Mees müüs hea meelega plaadi maha, läks vabrikusse ja tellis endale suurema arvu samasuguseid plaate. Viimased müüs ta lühikese aja jooksul kerjustele mitmes linnas maha ja sai selle eest nii palju raha, et ta võis uuesti asuda tööle äripõllul.

Väljaandja: **Kohtu- ja siseministeeriumi administratiiv-ala kirjastus.**

Vastutav toimetaja: **E. Maddison.**

Tegev toimetaja: **O. Angelus.**

K u u l u t u s i .

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised isikutunnistused:

- Sirelpuu, Hindrek Jaagu poeg, välja antud Paasvere vallavalitsuselt 11. 12. 1919 a. nr. 200.
- Kleits, Johannes Mikhli poeg, välja antud Paasvere vallavalitsuselt 8. 6. 21 a. nr. 1357.
- Valdmann, Karl Hansu poeg, välja antud Paasvere vallavalitsuselt 24. 4. 20 a. nr. 787.
- Krusenberg, Jakob Otto poeg, välja antud Aaspere vallavalitsuselt 29. 11. 1919 a. nr. 221.
- Mustasaar, Alfred Reinu poeg, välja antud Voka vallavalitsuselt 12. 4. 27 a. nr. 335.
- Laurmann, Johannes Aleksandri poeg, välja antud Venevere vallavalitsuselt 12. 12. 23 a. nr. 60.
- Pihlakas, Eduard Johannese poeg, välja antud Küti vallavalitsuselt 29. 10. 26 a. nr. 951.

- Õunapu, Leopold Aleksandri poeg, välja antud Rakvere politsei jaoskonna ülemalt 1924 a.
- Tammik, Anna Jaani tütar, välja antud Rakvere politsei jaoskonna ülemalt 8. 1. 20 a. nr. 3953.
- Link, Hermine Juhani tütar, välja antud Rakvere jaoskonna politseikomissariit 1927 a. nr. 3003.
- Gutmann, Oskar Anette poeg, välja antud Sõmeru vallavalitsuselt 28. 10. 27 a. nr. 908.
- Reier, Johan Madise poeg, välja antud Vana-Vändra vallavalitsuselt 22. 12. 19 a. nr. 414. (15910)
- Jürisson, Jaan Ado poeg, välja antud Uue-Vändra vallavalitsuselt 25. 11. 20 a. nr. 877. (15911)
- Milvek, Jüri Hansu poeg, välja antud Vana-Vändra vallavalitsuselt 4. 1. 21 a. nr. 1281. (15912)
- Artus, Aleksander Jüri poeg, välja antud Rägavere vallavalitsuselt.

